

זאת היתה

שבת פרשת וארא תשע"ט

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

שמחה ויראה
- עבודת א"י
ועבודת חו"ל

08

חיים מלאים בארץ ישראל
נקודה מעובדת משיעור 03

שמחת ארץ ישראל
ארץ ישראל במשנת החסידות (3) 04

המהפכה הרביעית
סמינר ברצלונה (3) 19

אור וזמן
שיעור ברית כב טבת 25

ניגון חסידי
ניגון מספר 399 33

מעין גנים
גלות הדעת 34

טעם מצוה
הנאה ממעשה נסים 37

הסיפור החסידי
אדמו"ר הזקן 40

מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים 41

ברכות בחשבון
מכת דם 42

המדור *אלידים*
ארבעה לשונות של גאולה 45

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל הקוראים! שבת וארא בפתח, ואתה עוד חוברת **ואביטה** מבית מדרשו של הרב **יצחק גינזבורג שליט"א**.
השבוע בגליון:

נפתח ב**נקודה מעובדת** מתוך **התוועדות הסיום של אירועי י"ט כסלו** – התוועדות לנשים, **על היחס בין ההתפשטות הרוחנית של תורת א"י – החסידות – להתפשטות הגשמית ובניין הארץ**. משם נעבור להתוועדות המלאה שעוסקת ב**צדדים הנשיים של העבודה המיוחדת לא"י**.

השיעור השני בחוברת חותם את **סמינר ברצלונה** ועוסק ב**מהפכה הרביעית** [שחוגגת השבוע את יום הולדתה הרביעי] ובהשלכותיה המעשיות (מהדורה מלאה תשלח במייל).
השיעור השלישי, מתוך ברית הסמוכה להילולת אדמו"ר הזקן, עוסק ב**משמעות שמותיו של אדה"ז**.

ב**מעין גנים** נקרא על **גלות הדעת ועל גאולתה**. וב**טעם מצוה** על הנאה ממעשה נסים. ב**סיפור החסידי** נקרא על **המופת הגדול של אדמו"ר הזקן** – בעל ההילולא של כ"ד שבט. וב**מענות ותשובות** על שלבי ההתבגרות של ילד ותפקיד המחנך ועל הדרך של אדם עובד להחדיר בביתו תורה.

המדור **ברכות בחשבון** יעסוק בפרשת **מכת דם** על תופעותיה החשבוניות. וכמו תמיד רזי **המדור לילדים** יחתמו את הגליון עם הסבר על ארבעה לשונות של גאולה ויציאה ממצרים בחיינו שלנו.

שיעורי השבוע:

יום א' 18:30 השיעור החדשי באנגלית באולם "נצח ישראל" רח' אבן עזרא 22, ירושלים.
יום ב' 16:00 סעודת ר"ח בבית משפחת מרנץ, רחוב דבר מלכות 1, כפ"ח.

שבת שלום ומבורך, המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה 3 | אביחיל | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעד

הגליון מוקדש:

לזכות הרך הנולד **שניאור זלמן** ש' **גינזבורג** לרגל כניסתו בבריתו של א"א - **כ"ב טבת**. שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן

הגליון מוקדש לע"נ **שלמה** בן יהודה וגולדה **לשמן** ע"ה - **כ"ב טבת תשס"ב**

הגליון מוקדש לע"נ **ברכה** בת יצחק ע"ה - **ב' שבט תשע"ז**

חיים מלאים בארץ ישראל

בארץ – על פי תורת ארץ ישראל – ולאפשר לארץ הממשית להתרחב עוד ועוד, לגבולותיה המלאים בתורה, לגבולות ההבטחה לאברהם אבינו, ועד להתפשטותה "לכל הארצות", תוך הארת התורה לכל באי עולם ותיקון העולם כולו במלכות ש-די (ה תתאה).

הבנת התהליך קריטית להגעה לחיים שלמים ומלאים בארץ: באותיות **וה** בפני עצמן אין קדושה – מי שמסתפק בחיים הגשמיים בארץ ישראל (ואפילו בהרחבתה מתוך גישה לאומית גרידא), בלי לממש בה את המשמעות הפנימית של תורתה והעבודה המיוחדת שנדרשת בה, מאבד את קדושת הארץ חלילה (ואף שבגופו הוא חי כאן, מחשבתו נותרת גלותית). לאידך, אסור להסתפק באותיות **י-ה**, שהן שם קדוש בפני עצמן – עמלק הוא המנסה להפריד בין אותיות **י-ה ל-וה**, ולהשאיר את עם ישראל ואת תורת ישראל 'מרחפים', בלי אחיזה במציאות הממשית.

עבודת דורנו, היא להביא לתכלית את תורת מורנו הבעש"ט – תחלת התגלות אורו של משיח, שסיימה בגאולה האמתית והשלמה, בכינון מלכות ישראל ובנין בית הבחירה בארצנו הקדושה. עלינו "ליחדא שם **י-ה ב-וה** ביחודא שלים" – לחבר את התכנים הפנימיים והעמוקים ביותר של החסידות עם חיי הכלל והפרט בארץ ישראל הממשית (ולא לטעות ולסגת אחורה, כאילו המימוש במציאות החיצונית מחליף את הפנימיות – טעות שמקבילה, בדקות, לטענת הציונות החילונית כי החיים בארץ מחליפים, חלילה, את קיום התורה והמצוות שבחו"ל). בשם ה' נעשה ונצליח.

הכיסופים לארץ ישראל אפיינו את החסידות מראשיתה, החל מנסיונות הבעש"ט להגיע לארץ ומהעליה המשמעותית הראשונה בעת החדשה, בראשות תלמידי הבעש"ט והמגיד ממעזריטש. גם יסודות תורת החסידות הם מאפיינים את עבודת ה' בארץ – תפיסה ציבורית והנהגה 'מלכותית' של עם ישראל, עבודת ה' בשמחה ובדבקות ודגש על "בכל דרכיך דעהו". למרות זאת, עם החזרה לארץ, יש הטועים לחשוב שיש סתירה בין 'בחינת ארץ ישראל' שבחסידות לחיים הממשיים בארץ. באמת, ארץ ישראל, המקום המסוגל להשראת שכניה, היא 'נקודת גן עדן' הזרה (בתחלה) לעולמנו הנמוך והמגושם. לכן, נדרשים להתגלותה ארבעת השלבים היסודיים הרמוזים באותיות שם הוי' ב"ה – צמצום (נקודת ה-י), התפשטות (ה עילאה), המשכה (קו ה-ו), התפשטות (ה תתאה):

כמו העם הנבחר, "המעט מכל העמים", גם הארץ הנבחרת היא נקודה קטנטונת (י) על המפה – מקום מצומצם של גילוי אלקות. התפשטות נקודה זו במציאות מתחילה מהתפשטות רוחנית (ה עילאה) – גילוי תורת החסידות, על כל מאפייניה הארץ-ישראליים. ללא התפשטות רוחנית, אין לנקודה כח חדירה והתרחבות במציאות (ככל פעולה ממשית, הדורשת רקע רוחני-אידיאולוגי רחב ועמוק). בשלב הבא, בדור האחרון, נדרשת המשכת אותה מציאות רחבה לעולם הגשמי – ו החיבור בין שמים וארץ (שיש בה גם כיווץ, מיקוד הרוח למקום ארצי אחד). תכלית החיבור היא מימוש המהות האמתית של חיים יהודיים

שמחת ארץ ישראל

ארץ ישראל במשנת אבות החסידות (3) שיעור י"ט כסלו לנשים

קיצור מהלך השיעור

השיעור השלישי בסדרת השיעורים על ארץ ישראל במשנת אבות החסידות – 'המשך' שיעורי התוועדויות י"ט כסלו השנה – נמסר לנשים ועסק בצדדים ה'נשיים' של העבודה המיוחדת לארץ ישראל, ובראשם השמחה.

פרק א קושר את הנושא לפרשת וישב, בפתיחתה מכונה א"י "ארץ מגורי אביו" ו"ארץ כנען" – כינויים שענינם חבור היראה והשמחה (סוד "מגורי אביו" ו"פחד יצחק") ועבודת הביורים (ה'מסחר' היהודי, מתוך הכנעה), הנעשים בכח הדעת והרחמים של יעקב אבינו.

בפרק ב הורחב אודות היחוד של עבודת ארץ ישראל – "עבדת את הוי' אלהיך בשמחה" בכלל (בניגוד לעבודת חו"ל, מתוך יראה), ובפרט התשובה מאהבה ושמחה ההופכת זדונות לזכויות.

פרק ג מסביר על התפשטות ארץ ישראל, המתחילה בהתפשטות רוחנית של תורת ארץ ישראל ("מאך דא ארץ ישראל"), ותכליתה המשכת אותה תורה לישום ממשי בארצנו הקטנטונת וממנה התפשטותה בפועל בכל העולם.

פרק ד מקנח בדרוש אודות חקירה-בדיקה-דרישה ביחס לעדים – נשמות ישראל, בהם נאמר "אתם עדי" – שיש לעשות ב"ארץ אשר הוי' אלהיך דרש אתה": חקירת מהות הנשמות, בדיקת טהרתן ודרישת ומילוי חסרונותיהן.

א. דעת א"י:

נשיאת הפכי היראה והשמחה ועבודת הביורים "חג החגים" ו"יום בשורה"

שולם לכולן. שני הימים האלה – י"ט-כ" כסלו – הם ימי גאולה, ימי שמחה. כתוב^א שזהו "חג החגים". הרבי מסביר^ב ש"חג החגים" היינו הנקודה הפנימית של כל ימי השמחה של עם ישראל, כל החגים של עם

ישראל. הגאולה הזו היא סימן של הגאולה הכללית, האמתית והשלמה, של עם ישראל, על ידי משיח צדקנו, שתהיה בקרוב ממש.

מתחילים בלאחל לכולן: שנה טובה ומתוקה בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתבו ותחתמו, כל אחת ואחת. והעיקר, שיהיה הרבה כח להפיץ את אור החסידות בעולם – כל אחת היא שליחה להפיץ את אור החסידות בעולם.

אנחנו יודעים שאתמול, י"ט בכסלו, חוץ מגאולת אדמו"ר הזקן, בעל התניא, הוא גם יום ההילולא של הרב המגיד ממעזריטש, התלמיד המובהק והממשיך, ממלא המקום, של מורנו הבעל שם טוב. כלומר, בעצם זו שמחה

נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה. כ' כסלו בניני האומה - ירושלים.

א אג"ק מוהרי"צ ח"ז עמ' ל; הקדמת "היום יום". נתבאר באורך בשיעור אור לי"ט כסלו – נדפס ב"ואביטה" שמות.

ב לקו"ש ח"ה עמ' 436, חכ"ה עמ' 385.

משולשת, של שלשת הדורות הראשונים של החסידות – הבעש"ט, הרב המגיד, אדמו"ר הזקן. לפני הסתלקות הרב המגיד – 26 שנה לפני גאולת י"ט כסלו – הוא קרא לתלמידו החביב, אדמו"ר הזקן, ואמר לו "זלמני, היינט איז אונזער יום טוב", 'היום הוא היום טוב שלנו', ובכך נבא שאותו יום עתיד להיות חג הגאולה של תלמידו, אדמו"ר הזקן. בעצם, יש משהו מיוחד ב"ט כסלו מאות שנים קודם. יש חיבור בשם "שאלות ותשובות מן השמים" מאחד מבעלי התוספות, ששאל שאלות מהשמים וקבל תשובות. משהו יוצא דופן לגמרי, שאין דומה לו בספרות עם ישראל. שם, באחת השאלות, התשובה מן השמים – הוא רושם בדיוק מה ששמע מן השמים – התחילה מהתאריך, שלא כמנהג הספר, י"ט בכסלו, ועליו הוא כותב "היום יום בשורה". אם כן, מאות שנים לפני שקרה כבר הוקבע י"ט כסלו כיום בשורה לעם ישראל, וסתם בשורה טובה היא הגאולה – כפי שאליהו הנביא יבוא ויבשר את הגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

תכלית החסידות – ישוב הארץ (כח יעקב)

אם כן, ענין תחלת הפרשה הוא "וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען" ו"אלה תלדות יעקב יוסף". "וישב" לשון ישוב הארץ. כתוב "לא תהו בראה לשבת יצרה"¹ – ה' ברא את העולם בשביל ישוב, להוליד ילדים, מסירות הנפש של האמא. מסירות נפש להביא ילדים לומדים מרחל אמנו, שמסרה את הנפש שלה ממש – היא האמא של עם ישראל, של כל אחת

"לחיות עם הזמן"

בעל הגאולה, אדמו"ר הזקן, אמר כלל גדול – צריך "לחיות עם הזמן"². כל דבר שקורה, גם בחיי הכלל וגם בחיי הפרט, צריך לקשר לפרשת השבוע וללמוד ממנה משהו. בזמן היהודי, מה שקוראים בתורה

ג תשובה ה. והעיר הרב מרגליות (עמ' נב, הערה ז): "הנה הלאה בתשובה על בקשה זו הוגד 'היום יום בשורה' מוכח שזכותא דיומא קא גרם, וע' בספר משמרת שלום מהה"צ ר"ש פרלוב שכתב ביום י"ט כסלו בריסין ובכמה מקומות אין אומרים בו תחינה ונוהגים בו שמחה, והעיר שם שרבינו לא רשם בשום שאלה התאריך באיזו לילה שאל ואך בזו [והלאה בסי' ס"ט], ונדע שבו ביום ההלולא דרבינו הקדוש מוהר"ב ממזריטש, גם יצא בו תלמידו הגדול רש"ז מלאדי מבית האסורים והיה טובה כללית כידוע, וע' באגרת הקדש של הרב זלה"ה עכ"ל".

ד לוח 'היום יום' ב' חשון.

ו דברי הימים-א כט, יא.

ז זרה ח"ב קטז, א; אובכ"ד; וראה נצוצי זהר להר"ר מרגליות שם.

ז זרה ח"א פה, א; קפא, א; תורת חיים ויחי רמו, א; באוה"ז ויחי כט, ד ועוד. ראה בראשית רבה פד, ה.

ח רש"י לבראשית מז, לא; ע"פ פסחים נו, א.

ט ישעיה מה, יח.

אסור לו לצאת מהארץ. ובכל אופן, מי שיישב את הארץ – בתולדותיו, באמצעות "אלה תלדות יעקב יוסף" – הוא יעקב אבינו. מדת יעקב היא תפארת, שפנימיותה רחמים. על מדת הרחמים כתוב "כי מרחמים ינהגם"¹ – מנהיג אמת, המלך לו אנו מצפים, הוא מי שמרחם על עם ישראל ("כי מרחמים" שוה **משיח**, זהו גדר המשיח) – וזו מדת יעקב אבינו, המיישב את הארץ.

ראה ושעשועים בישוב הדעת

איך מכונה הארץ בכותרת פרשת וישב? בשני ביטויים – "ארץ מגורי אביו" ו"ארץ כנען". לכל ביטוי יש משמעות. כתוב² שהכינוי "ארץ מגורי אביו", חוץ מהמקום בו גר אביו, רומז גם ללשון פחד, "מגור מסביב"³, המדה בה עבד יצחק אבינו את ה'. על אברהם כתוב "אלהי אברהם"⁴ וגם על יצחק כתוב בהרבה מקומות "אלהי יצחק", אבל במקום אחד כתוב "פחד יצחק"⁵ – הוא עובד את ה' במדת הפחד. מה הקשר בין "פחד" ל"אלהי" – בתפלה אומרים שלוש פעמים "אלהי אברהם, אלהי יצחק ואלהי יעקב", **א-להי** בגימטריא 46 ו-**פחד** בגימטריא 92 – **פחד** הוא בדיוק פעמיים **א-להי**. מתי נאמר "פחד יצחק"? עוד לפני שיש "אלהי יעקב" – יעקב אומר זאת – אבל בתוך "**פחד** [יצחק]" יש "**אלהי** [יצחק]" ו"**אלהי** [יעקב]"⁶.

כתוב בחסידות ששרש היראה הוא נקודת

מהבנות והנשים שיושבות כאן. התכלית היא להעמיד תולדות, ליישב את העולם, ליישב את ארץ ישראל – "לא תהו בראה לשבת יצרה".

מאז הבעש"ט ועד עצם היום הזה החכה והגעועים לארץ ישראל התגברו מאד. הבעש"ט עצמו נסה כמה וכמה פעמים, במסירות נפש ממש, להגיע לארץ – וה' לא נתן לו. הראשון בין התלמידים שהגיע עם עליה רצינית ומשמעותית הוא רבי מנחם מענדל מויטבסק שהגיע עם מעל 200 יהודים – כמו להגיע היום עם מליון יהודים, לפי תנאי הימים ההם. בכלל, חבת ארץ ישראל בערה בלב אבות החסידות, וכל החסידים, מאז ומתמיד. לכן השנה הקדשנו, ומקדישים, את הדיבורים בענין "ט כסלו והגאולה לנושא חבת ארץ ישראל וענינה של ארץ ישראל בתורת החסידות – החל מהבעש"ט, הרב המגיד ואדמו"ר הזקן, שלשת אבות החסידות, כמו אברהם, יצחק ויעקב".

הפסוק הראשון של הפרשה, מדבר על ארץ ישראל בפירוש – "וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען", צריך כאן ישוב. הארץ נקראת "ארץ נושבת"⁷. אפשר לשבת, לגור, בכל מקום בעולם – אבל זהו לא ישוב אמתי בשביל יהודי. הישוב האמתי – שמתחיל גם מיישוב הדעת, איפה אמור להיות ישוב הדעת? – הוא דווקא כאן בארץ.

ארץ ישראל היא "ארץ נושבת", ומי מיישב אותה? הישוב הוא מדת יעקב בארץ, "וישב יעקב". אברהם לא נולד בארץ, נכנס וגם יצא למצרים וחזר. יצחק נולד בארץ ולא יצא ממנה, הוא "עולה תמימה"⁸ מאז העקדה,

י ד ישעיה מט, י.

טו פלח הרמון ד"ה "בראשית ברא" הג' (יט, ב). וראה תורה אור וישב כז, ב ובכ"ד.

טז ירמיה ו, כה; ג-ג; מו, ה; מט, כט; תהלים לא, יד.

יז שם כו, כד ובכ"ד.

יח בראשית לא, מב.

יט **פחד** = **אלהי אלהי**. **אלהי אלהי** בה"פ (**אלהי** בר"פ) = 1026 ועוד **פחד** (הכלל) = 1118 = "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד".

י על הקשר בין גדולי החסידות לארץ ישראל ראה בהרחבה בספר 'על חסידות וחסידים' (יצחק רפאל) עמ' 203-50.

יא ראה באורך התוועדות י"ט כסלו (אור לח"י כסלו) – נדפסה ב"אוביטה" ויחי.

יב שמות טז, לה.

יג בראשית רבה סד, ג.

הכנעה ומסחר בניצוצות

מה כתוב הלאה? לא מספיק "וישב יעקב בארץ מגורי אביו" – צריך עוד תכונה של ארץ ישראל, "בארץ כנען". כנען הוא עם לא יהודי – יש משהו טוב בכנען? כמעט בכל התנ"ך מכנים את הארץ שלנו ארץ כנען. לפעמים, בנ"ך, מכנים אותה ארץ ישראל²⁶, אבל ברוב הפעמים ארץ כנען. מה טוב בכנען? כתוב²⁷ שכנען לשון הכנעה, וכנען בתנ"ך גם לשון מסחר²⁸ – כנעניים הם סוחרים שמסתובבים ועושים מסחר. יהודי צריך להיות בהכנעה כלפי ה' יתברך, וגם כל יהודי – בין 'סוחר' באמת, ובין יושב אהל, יהודי תם כ"יעקב איש תם ישב אהלים"²⁹ – הוא סוחר. כולנו סוחרים, כולנו עוסקים בעבודת הבריורים.

רק ליהודי יש את הכח – שנובע מספירת הדעת שלו, כחו של יעקב אבינו – לזהות את הניצוץ הקדוש שיש בכל דבר. "בכל דרכיך דעהו"³⁰ – גם באכילה, בשתיה, בכל מה שיהודי עושה במשך היום. אם הוא מודע לכך – מה טוב. אך גם כשהוא לא כל כך מודע, אם היהודי הוא מאמין – הוא מוציא יהלום, ניצוץ קדוש, מכל דבר שהוא נוגע בו. יהודי כל הזמן סוחר, מוציא את הטוב – זו עבודת הבריורים.

ישוב הארץ בדעת יעקב

אם כן, שני הדברים קורים בזכות ומכח יעקב, האב השלישי, שבחסידות היינו אדמו"ר

כב יש יא פעמים ארץ ישראל בנ"ך – יא פעמים ארץ ישראל = 26, הוי' ב"ה, פעמים "חלב ודבש" (ארץ ישראל היא "ארץ זבת חלב ודבש") שעולה גם "ארץ אפים" ("הוי' – ארץ אפים"), המדה המיוחדת של ארץ ישראל, כנודע.

כג מגלה עמוקות (ואתחנן) אופן רנ; של"ה פרשת לך לך ובכ"ד.

כד ראה רש"י לבראשית לח, ב; ירמיה י, יז; יחזקאל טז, כט; זכריה יז, כא; משלי לא, כד.

כה בראשית כה, כז.

כו משלי ג, ו.

הבטול של החכמה – יראה עלאה, בטול במציאות. יצחק הוא לשון צחוק ושעשוע, תענוג, כיף – איך הבטול והצחוק הולכים יחד? זהו פלא, נשיאת הפכים – בתוך הצחוק, השעשוע, יש נקודת בטול במציאות. איך אומרים זאת בלשון הקבלה והחסידות? "חכם בבניה"³¹. נקודת הפחד היא בעצם נקודת חכמה, והשעשוע, התענוג, הצחוק של יצחק – הוא אמא בקבלה. "פחד יצחק" אומר להכניס, להחזיר ולהאיר, נקודת פחד, נקודת בטול, בתוך תענוג הבינה.

מי יכול ליישב (בישוב הדעת) יחד "פחד יצחק", "מגורי אביו" ("מגורי" לשון "פחד", ו"אביו" כאן הוא "יצחק", לשון צחוק ושעשועים)? יעקב אבינו, שהוא הדעת. ב"פחד יצחק" יש גם נקודת חכמה, בטול, פחד, וגם צחוק של אמא, בינה, אבל כדי ליישב זאת בנפש, כמצב קבוע של האדם ("כתפארת אדם לשבת"), צריך דעת. הישוב הוא שאדם יחיה בטבע עם הפחד, במודעות טבעית. כשאדם פוחד הוא יכול לרעוד – רעדה היא לא מצב תמידי. יש צדיקים – כמו שכתוב על הבעל שם טוב – עם תדר קבוע של פחד ורתת³² כל החיים, אבל הדבר לא שייך לאדם רגיל. אדם רגיל לא יכול להחזיק מעמד בכזה פחד – "לית כל מוחא סביל דא". מי יכול ליישב זאת, שיהיה מיושב, מצב טבעי? יעקב, עליו נאמר "וישב יעקב בארץ מגורי אביו" – בדעתו הוא מיישב את חיבור החכמה והבינה. אם כן, הוא חב"דניק, יש לו גם חכמה וגם בינה – "פחד יצחק", "מגורי אביו" – והוא מיישב אותן בדעת.

כ טפר יצירה פ"א מ"ד.

כא פחד רתת = 1092 = ו פעמים יעקב (יעקב הוא סוד ה-ו של שם הוי' ב"ה, מדת התפארת, סוד ו החיבור וההיפוך גם יחד, הכח לשאת ולישב הפכים). ההפרש בין פחד (92) לרעד (274) הוא יעקב (182).

היה פה בארץ, נתעצם עם הארץ – הלימוד אודות הארץ הוא צפור הנפש של תורת החסידות.

לא כולם זכו – גם הבעש"ט עצמו, כמה שהשתדל, לא הגיע לארץ. אבל גדולי החסידות למדו אותנו שגם מי שלא זוכה להיות בגשמיות כאן בארץ יכול להמשיך את קדושתה למקומו בחו"ל. יש ביטוי ידוע של הרבי הצמח צדק – "מאך דא ארץ ישראל", 'עשה כאן ארץ ישראל'. כל הענין של חסיד, אפילו שלא נמצא בארץ ישראל, הוא לעשות ממקומו ארץ ישראל. הערך של ארץ ישראל הוא ערך עליון ונצחי, ששייך לכל אחד, בכל מקום, בכל מצב, בכל זמן.

איך עושים מכל מקום ארץ ישראל? אם נבין איך עושים בכל מקום ארץ ישראל, נבין גם מה צריך להיות כאן בארץ, מה צריכה להיות העבודה המיוחדת שלנו. כעת נדבר על תכונות וענינים שקשורים לנשים במיוחד.

עבודת ארץ ישראל – בשמחה, עבודת חו"ל – ביראה

אחד הדברים שקשור במיוחד לאמא בקבלה – לבניה, שהיא בעצם בחינת ארץ ישראל – הוא עבודת ה' בשמחה, "עבדו את הוי' בשמחה באו לפניו ברננה"²⁷. כבר הזכרנו שבקבלה מדת השמחה היא תכונה של אמא – אבא (חכמה) הוא בטול בנפש ואמא (בינה) היא שמחה בנפש²⁸. מאיפה לומדים זאת? פסוק מפורש בהלל, בסוף הפרק הראשון – "אם הבנים שמחה הללויה"²⁹. מסתמא גם אב הבנים שמח, אבל הפסוק אומר "אם הבנים

הזקן, בעל הגאולה. בחסידות אברהם אבינו הוא הבעל שם טוב, יצחק אבינו הוא הרב המגיד – שאתמול היה יום ההילולא שלו – ויעקב אבינו הוא אדמו"ר הזקן"³⁰. הראשון שנכנס לארץ כנען ועבר בה "עד מקום שכם עד אלון מורה"³¹ הוא אברהם אבינו, לכן אפשר לומר ש"ארץ מגורי אביו" רומזת ליצחק ו"ארץ כנען" רומזת לאברהם אבינו. מפורש³² שעבודת הברורים החלה מאמירת ה' לאברהם "לך לך מארץ וגו'"³³ – ואז נאמר "יעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה והכנעני אז בארץ", הוא אמץ לעצמו מדת הכנעני, גם הכנעה וגם כח המסחר, הכל כדי להוציא יהלומים וניצוצות טובים מכל מה שיש בארץ.

עד כאן פתיחה – קשרנו את הנושא לפרשת השבוע, "לחיות עם הזמן". בפרט קשרנו את ארץ ישראל לספירת הדעת. מחד, יעקב הוא תפארת, אבל בצירוף עץ החיים של הספירות – התפארת היא ענף הדעת. או, בצורה אחרת, הדעת היא הנשמה הפנימית של התפארת. כלומר, הכח הפנימי-האמתי של יעקב הוא הדעת, ודעת היא כח ליישב – "וישב יעקב" – ליישב את הארץ, שתהיה "ארץ מגורי אביו", עם "פחד יצחק" החיובי, אבל מיושב וטבעי, במודעות טבעית, ו"ארץ כנען", הכנעה של קדושה יחד עם עבודת זיהוי והוצאת הטוב שבכל דבר.

ב. ארץ השמחה

ענין א"י – צפור הנפש של החסידות

ארץ ישראל היא ענין כללי מאד. וממילא, עבורנו – שזוכים להיות כאן בגשמיות בארץ, וצריך להתפלל שגם בכל הרבדים והממדים

ל אג"ק מוהרי"צ ח"א אגרת עדר ובכ"ד.

לא תהלים ק, ב.

לב ראה סוד ה' ליראיו שער א פרקים ב-ג (ונתבאר בשיעורים בסוד ה' ח"ג).

לג תהלים קיג, ט.

כז בראשית יב, ו.

כח ראה לוח "היום יום" א' חשון.

כט בראשית יב, א.

כמו כל העמים. כמובן, יראתו יותר נעלית, אבל זו אותה מדה – יראה. רוצים להיות כאן בארץ? כל הענין הוא לעבוד את ה' "בשמחה ובטוב לבב מרב כל". זהו גם מבחן – אני כעת בארץ? בירושלים עיר הקדש? נבחן איך אני עובד את ה'. אם אני שמח בעבודת ה' – סימן שאני פה. אם אני שמח, ח"ו, סימן שאיני פה – אני בניו יורק או מקום אחר. רוצים להיות פה ועכשיו, וכדי להיות בארץ צריך לעבוד את ה' בשמחה.

תשובת א"י – תשובה משמחה ואהבה

כמו שבארץ עיקר העבודה הוא בשמחה ובחול"ל עיקר העבודה הוא ביראה – "עבדו את הוי' ביראה" ו"עבדו את הוי' בשמחה" – כך גם לגבי התשובה:

ידוע שיש שני סוגי תשובה – תשובה מיראה ותשובה מאהבה. היראה הכי נחותה היא יראת העונש, שאדם פוחד שאם יתנהג לא בסדר הוא יקבל עונש. יראה זו אינה מצד הקדושה – האדם דואג על עצמו, ולא ירא מפני ה' באמת. אך אם היראה מניעה אותו לעשות טוב ולסור מרע – ניחא. כלומר, יראת העונש אינה מצד קדושה, אך היא יכולה להיות מניע לקדושה. אבל יש מדרגות יראה שהן מאה אחוז מצד הקדושה¹⁷, וגם מהן עושים תשובה מיראה – זו בוודאי מדרגה טובה. אבל יש תשובה אחרת – תשובה מאהבה, שהיא גם תשובה משמחה, אהבה ושמחה הולכות יחד. מה ההבדל? חז"ל¹⁸ אומרים דבר שהוא פלאי פלאים: יהודי שעושה תשובה מיראה, זדונות נעשו לו כשגגות. שגיאה, הוא טעה, אבל העבירה לא הופכת להיות זכות, מצוה. אבל אם יהודי עושה תשובה מתוך שמחה ואהבה על עבירות שעשה במזיד – העבירה

שמחה" – היא מקור השמחה.

כאן בארץ יש צורך מיוחד לעבוד את ה' בשמחה, עד כדי כך שבתוכחה שבפרשת כי תבוא – בסוף התורה, שקוראים תמיד לפני ר"ה – כתוב "תחת אשר לא עבדת את הוי' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל. ועבדת את איבך וגו'¹⁷". כאן בארץ צריך לעבוד את ה' בשמחה "מרב כל", שמחה שאין יותר ממנה, ואם חלילה לא – לא מגיע לנו להיות כאן, ח"ו. הפסוק אומר שעבודת ה' "בשמחה ובטוב לבב מרב כל" היא ההצדקה לקיום בארץ, לשם כך ה' נתן לנו אותה.

אם חס ושלום לא עובדים את ה' בשמחה, מתקיים "ועבדת את איבך" – יוצאים לחו"ל. גם בחול"ל, בגלות, צריכים לעבוד את ה', אבל איך? ביראה, לא בשמחה. יש שני פסוקים בתהלים – "עבדו את הוי' ביראה וגילו ברעדה"¹⁷, בפרק ב בתהלים, ו"עבדו את הוי' בשמחה באו לפניו ברננה", בפרק ק בתהלים ("מזמור לתודה", כתוב¹⁷ שהוא סגולה לאמא, ללדת ילדים). מה ההבדל? חז"ל אומרים¹⁷ ש"עבדו את הוי' ביראה" כולל את כולם – גם אומות העולם, גוים, צריכים לעבוד את ה' ביראה – ואילו "עבדו את הוי' בשמחה" מיוחד ליהודים. כמובן, גם יהודי צריך לירא את ה' – מצוה בתורה – אז מהו היחס בין השמחה ליראה בעבודתו? היחס בין א"י לחו"ל¹⁸:

"עבדו את הוי' ביראה" הוא כמו יהודי בחול"ל, שלא הגיע לארץ – לא התעצם עם הענין הפנימי והאמתי של ארץ ישראל, ואז הוא

לד דברים כח, מז-מח.

לה תהלים ב, יא.

לו ראה לקומ"ת ב.

לז תנחומא נח יט.

לד ראה גם בשיעור השני מ-ג' כסלו ש"ז (נדפס ב"אוביטה" שמות) וש"נ.

מ יומא פ, ב.

לח ומפורש בזהר ח"ג קיח, א: "כתוב אחד אומר 'עבדו את ה' בשמחה' וכתוב אחד אומר 'עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה', מה בין האי להאי? אלא כאן בזמנא דישאל שראן בארעא קדישא, כאן בזמנא דישאל שראן בארעא אחרא".

ספר הזהר – עיקר התשובה – היא **תשובה** עילאה, **תשובה** עילאה, אמא עילאה^מ.

ג. התפשטות ארץ ישראל ותורת החסידות המטען הסודי בשמחה

נעבור לעוד ענין חשוב: כתוב שכל תורת החסידות היא "סוד הוי". הפסוק אומר "סוד הוי" ליראיו ובריתו להודיעם^מ – מי שירא את ה' זוכה לגילוי "סוד הוי", "סוד הוי" מתגלה לירא ה'. מהו "סוד הוי"?

עושים גימטריא ורואים ש"סוד הוי" ליראיו" שוה בדיוק שמחה, הנושא הקודם. צריך להיות ירא – היראה היא כלי, בסיס – אבל הסוד שמתגלה ליראיו הוא סוד השמחה. למה שמחה היא סוד? כמו שאמרנו לגבי תשובה מאהבה ומשמחה – היכולת להפוך עבירה למצוה היא סוד, לא מובן בשכל הפשוט. כח השמחה הוא כח סודי. העצמה הטעונה בשמחה – להפוך זדון לזכות ממש, שהאסור בהחלט יהפוך להיות לא רק בדיעבד אלא ממש לכתחילה – היא "סוד הוי" ליראיו. זהו עוד ווארט הקשור למה שדברנו כרגע. אבל כעת נדבר על הפשט של "סוד הוי".

"סוד הוי" –

צמצום-התפשטות-המשכה-התפשטות מהו "סוד הוי"? שם הוי' ב"ה הוא השם המיוחד של הקב"ה, עליו אנחנו מצהירים פעמיים בכל יום "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^מ. הוא שם המיוחד, שם העצם, שם המפורש, וגם השם של מדת הרחמים, מדת יעקב אודותיו דברנו קודם – לכן הפסוק

הופכת להיות מצוה! איך יתכן? ההסבר הכי פשוט, שבעל הגאולה כותב בספר התניא^מ, שהעבירה היא שהביאה – היתה כח מניע להגיע – למדרגה הנעלית של תשובה מתוך שמחה ואהבה. אם כן, יש לעבירה זכות – בזכותה הגעתי לתשובה לה' בשמחה, לכן היא עצמה נחשבת מצוה. זהו פלא.

אם כן, מהו ענין ארץ ישראל? חוץ משמחה, גם תשובה. ברוב המקומות בתנ"ך הפירוש הפשוט של תשובה – "ושבת עד הוי' אלהיך"^מ – הוא שיבת ציון, שעם ישראל ישוב לארץ ישראל מהגלות. רואים שארץ ישראל ותשובה בתנ"ך הן כמעט היינו הך. אבל איזו תשובה? תשובת ארץ ישראל היא בדיוק כמו שאמרנו לגבי העבודה בכלל – תשובה משמחה, שהופכת זדונות לזכויות ממש. זהו סימן של משיח – אם כל העבירות שלנו פתאום נעשות מצוות כבר יכול לבוא מלך המשיח, אין שום מניעה.

צריך להתבונן בכך ולשאוף לכך כאן בארץ, כדי להיות פה ולא במקום אחר. הבעש"ט מלמד אותנו שבמקום בו הראש שלי נמצא שם אני נמצא – "במקום מחשבתו של אדם שם הוא נמצא ממש"^מ – ואם הראש שלי לא במקום, שאיני שמח, אני באמת לא פה. גם לגבי תשובה, הרמב"ם פוסק ש"סוף ישראל בסוף גלותו לעשות תשובה ומיד הן נגאלין"^מ – צריך שזו תהיה תשובה מאהבה ומשמחה, עם כח להפוך זדונות לזכויות.

אם כן, אמרנו כאן שני מושגים חשובים של אמא – תשובה ושמחה. אם התשובה היא תחתונה, **תשובה** תתאה, היא **תשובה** ה תתאה, אמא תתאה, המלכות. אבל סתם תשובה בכל

מא פ"ז.

מב דברים ד, ל; ב.

מג כש"ט (הוצאת קה"ת) אות נו ובכ"ד (ש"נ).

מד הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

מה על תש"ו ועושה"ת ראה תניא אגה"ת פ"ד (עפ"י זהר ח"ג קכב, א; קכג, א).
מו תהלים כה, יד.
מז דברים ו, ד.

לשניה? בלשון הקבלה³², ה-ה הראשונה, ההתפשטות הראשונה, היא ב"עלמין סתימין דלא אתגליין", מציאות נסתרת, ואחריה צריך עוד התפשטות במציאות שלנו, "עלמין דאתגליין". כלומר, התהליך, שמוסבר בספרי הקבלה והחסידות, צריך להתחיל בנקודה – דבר נקודתי מצומצם. אחר כך, בתוך העולם המכוסה, המחשבה שלי, יש התפשטות לאורך, לרוחב ולעומק – הבנה והשגה רחבה ועמוקה. אבל לא רוצים שהדבר ישאר בעולם הפנימי שלי בלבד, אלא שיצא למציאות החיצונית. לשם כך צריך כח עוד יותר חזק – נשתמש במלים לועזיות – כח שממשיך מהתיאוריה לתוך הפרקטיקה או האקטואליה. הדבר קיים במחשבה, במישור תיאורטי יחסית, וכח ה-ו הוא להפוך אותו למשהו מציאותי. למעלה הוא היה רחב, אבל רוחני, וכשהוא נמשך למטה – כבר ירד, ברוך ה' – הוא רק נקודה למטה, וצריך עוד פעם התפשטות.

התפשטות א"י בכל העולם – ברוחניות ובגשמיות

המלה 'התפשטות' מאד קשורה לארץ ישראל, כי כתוב "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"³³. היעוד של ארץ ישראל הוא לא להשאר קטנה. היום ארץ ישראל היא נקודה קטנה על מפת העולם. כל כדור הארץ הוא נקודה קטנה מאד לגבי היקום כולו, אבל בתוך כדור הארץ – ארץ ישראל היא מאד קטנה, רק נקודה. מה יחוד הנקודה הזו? שהיא הארץ הנבחרת, ה' בחר בה מכל הארצות שברא. כך גם הבחירה בישראל – "כי אתם המעט מכל העמים"³⁴, יש

נא הקדמת תקו"ז י, א ("פתח אליהו"). ראה תניא אגה"ת פ"ד.

גב ע"פ ספרי א, א; פסיקתא רבתי פרשת שבת ונח ב. גג דברים ז, ז.

מתחיל "שמע ישראל [שמו של יעקב]". שם הוי' מהווה את המציאות יש מאין³⁵, והוא מורכב מארבע אותיות, הרומזות לארבעה שלבים בהתהוות³⁶ – צמצום-התפשטות-המשכה-התפשטות³⁷:

י היא צמצום, נקודה קטנה. קודם היה אור אין סוף, וכדי שהרב (הקב"ה) יוכל ללמד לתלמידו (אנחנו) עליו לצמצם את כל אור השכל שלו, האור-אין-סוף שיש לו בראש, שישאר רק עם נקודה אחת קטנה, ש"כולי האי ואולי" יצליח להעבירה לתלמידו, שתכנס לתוך לבו ונשמתו. בכל תהליך התהוות של משהו חדש – קודם כל צריך להיות צמצום.

אחר כך, מהי ה-ה הראשונה של שם הוי'? בדיוק ההיפך – י היא נקודה קטנה ואילו צורת ה-ה היא שלשה ממדים. הרגל בצד שמאל, שלא מחוברת לגג של ה-ה, רומזת לממד שנכנס ויוצא בדף כביכול. בדף, בקלף, יש רק שטח של שני ממדים ואם רוצים לרמוז לממד נוסף, שנכנס ויוצא, הרמוז הוא ברגל הקטנה, שלא מחוברת, כאילו שהיא ממד חדש, שלישי. אם כן, ה היא התפשטות בכל הכיוונים – לאורך, לרוחב ולעומק.

מהי ה-ו של שם הוי'? ה-ו היא המשכה – הורדת משהו מלמעלה למטה.

אחר כך יש שוב ה, עוד שלב של התפשטות.

י צמצום

ה התפשטות

ו המשכה

ה התפשטות

מה ההבדל בין ההתפשטות הראשונה

מח כמבואר בתניא שעהיו"א פ"ד.

מט ראה תניא אגה"ת פ"ד; סוד ה' ליראיו שער ב פ"ד; שער יב פ"ב.

ג תו"א נג, ב; לקו"ת ר"ה סא, ב ובכ"ד. במספר סדורי, צמצום התפשטות המשכה התפשטות = 327 וביחד עם שם הוי' (= 26, גם במספר סדורי) = 353 = "סוד הוי' ליראיו" (במספר בהכרחי)!

בעמלק מדר דר"¹¹. עמלק יכול להשלים גם עם התפשטות ארץ ישראל ברוחניות בכל העולם. יש טעם בתורת ארץ ישראל – מהי תורת הבעש"ט? תורת ארץ ישראל – בכל העולם, אפשר לטעום ולחיות בפנימיות בכל העולם. מה יעוד הדור שלנו? לעשות את ה-וה. כתוב¹² שה' ברא את העולם בשביל "דירה בתחתונים". לא מספיק לו לדור למעלה, ב"נסתרת" – הוא רוצה לדור למטה, ב"נגלת".

המשכת החסידות להנהגת החיים בארץ

אם כן, צריך לקחת מתוך המטען – העצום ב"ה – של תורת החסידות, שכבר התפשטה. כתוב שכבר בדור המגיד החסידות החלה להתפשט בעולם, וכל שכן בדורות הבאים, עד הדור שלנו. יש משהו שמתפשט בעולם – אבל הוא עדיין למעלה, יחסית. מהי, אם כן, ה-ו – ההמשכה לפה למטה? שהצבור – הנהגת הציבור והעם כולו – יחל להתנהג ולחיות לפי התורה שלנו. יש לנו ב"ה תורה יפהפיה, תורת ארץ ישראל, וכעת צריך לממש אותה – שתורה זו תנהיג את חיינו כעם ששב לציון, הפשט של תשובה.

גם כאן יש שני שלבים: לעשות את נקודת המגע הראשונה, שלוקחים את ההתפשטות האין סופית למעלה של החסידות, של ה"מאך דא ארץ ישראל" בכל אתר ואתר, ומתחילים ליישם זאת במדינה, נאמר, למטה, אז ודאי יש את הנקודה הראשונה, כח ההמשכה, כח אדיר לעבור עולם – כח של צדיק, "דאחיד בשמיא ובארעא". יש צדיק שאחוז גם בשמים וגם בארץ בעת ובעונה אחת, יכול להמשיך את העולם הרוחני ולחבר אותה למטה, לארץ.

מליארדי אנשים בעולם וה' בוחר בעם קטן. כל דבר קטן, "כי אתם המעט", הוא כמו ה-י של שם הוי'. לעם הקטן הזה הוא נותן את הארץ הקטנה הזו – העם הנבחר מקבל את הארץ הנבחרת¹³.

אבל זו לא התכלית, ה' לא רוצה שישאר כך לעולם ועד. חידוש החסידות שאפשר להביא את קדושת א"י לכל אתר ואתר, כל מקום בעולם, הוא התקשרות למישור הפנימי – "מאך דא ארץ ישראל". יש הרבה יהודים שיושבים בארץ והביטוי "מאך דא ארץ ישראל" – שאפשר לעשות ארץ ישראל גם בניו-יורק – לא כל כך מתיישב להם ("וישב יעקב"), הם רוצים פה ארץ ישראל.

צריך להבין מה התהליך האמתי – קודם צריך התפשטות ב"נסתרת"¹⁴, ב-יה של שם הוי'. שוב, הנקודה היא נקודת ארץ ישראל, ה-י של שם הוי'. בכל הדורות היו צדיקים שגרו כאן כדבעי למהוי – חיו כאן על פי תורה. גם בתוך עם ישראל, הם המעט. כתוב שה' ברא ב-י את העולם הבא, "מפני שצדיקים שבו מועטים"¹⁵. גם במשך כל הדורות היו צדיקים מועטים שחיו כאן בארץ כמו שה' רוצה. באו הבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן, ועשו לנקודת החכמה התפשטות ראשונה – שאפשר לחיות עם קדושת ארץ ישראל גם בחו"ל. כלומר, התפשטות ארץ ישראל בכל הארצות – ה"מאך דא ארץ ישראל" של החסידות – קרתה, יחסית, רק ב"נסתרת", ב"עלמין סתימין" (במחשבה ועבודת ה' של הצדיק).

מי רוצה מציאות של יה בלי וה? קליפת עמלק – "כי יד על כס יה מלחמה להוי'

נד עם הנבחר ארץ הנבחרת = 1331 = 11 בחזקת 3 = משיח במספר קדמי וכו'.

נה דברים כט, כח: "הנסתרת להוי' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם".

נו מנחות כט, ב.

נד שמות ז', טז.

נח תנחומא נשא טז.

דאתכסיא (מחשבה, סוד פרוצוף לאה בקבלה) לעלמא דאתגליא (דבור, סוד פרוצוף רחל^{סא}). בנות צלפחד (שעל פי פשט הן בנות רחל, משבט מנשה בן יוסף בן רחל^{סב}) הן שחבבו את

סא ידוע שרחל משקפת את ארץ ישראל: **רחל** = 238, **ארץ ישראל** = 832.

סב בנות צלפחד הן הדור העשירי מאברהם אבינו (כמו שאנחנו הדור העשירי מהבעל שם טוב, האברהם אבינו של החסידות) והדור השמיני מרחל אמנו (כמו שאנחנו הדור השמיני מאדמו"ר הזקן בעל הגאולה של י"ט כסלו).

לאדמו"ר הזקן היתה בת בשם רחל שנפטרה בצעירותה. ביום הגאולה ממש, י"ט כסלו תקנ"ט, נולדה לאדמו"ר הזקן נכדה, בת לאדה"א, וקרא אותה בשם מנוחה רחל, מנוחה על שם הגאולה – היא מסמלת את גאולת י"ט כסלו – ורחל על שם בתו. כמו בנות צלפחד היא חבבה את הארץ ביותר ובמס"נ ממש זכתה לעלות לארץ ולייסד את הקהילה החסידית בחברון עיר הקדש. בהחלט אפשר לומר עליה שהיא ההתגלמות בתנועת החסידות של בנות צלפחד. חשבון שמה, **מנוחה רחל**, 347, הוא הערך הממוצע של שני שמותיו של אדמו"ר הזקן, שניאור זלמן, 694, ללמד שהיא שייכת בעצם אליו, לענינו העצמי ביותר שבא לידי גילוי בשעת גאולתו בי"ט כסלו, הקשר בין תורת החסידות וקדושת ארץ ישראל (**תורת החסידות** = 1499 = **את השמים ואת הארץ** ר"ת **אהוה**, שם **הטוב**, הכח האלוקי של מורנו הבעל שם טוב לחבר שמים וארץ, תורה וארץ ישראל. **תורת החסידות** ועוד **ארץ ישראל** = 2331 = 37 פעמים 63, סוד שם **סג**, אורות מרובים דתהו, שחלק המילוי שלו עולה **לז**, **הבל**, כאשר **סג** ו-**לז** משלמים ל-100, **כלים** רהבים דתיקון, כנודע בכתבי האריז"ל).

עשרת הדורות מאברהם אבינו עד בנות צלפחד הם: אברהם יצחק יעקב (רחל) יוסף מנשה מכיר גלעד חפר צלפחד (עד צלפחד הר"ת = **צלפחד**!) בנות צלפחד (**אברהם יצחק יעקב** = 638. כאשר נוציא את המאות משמותיהם, אברהם יצחק יעקב, 400, ישאר **רחל**, 238. **אברהם יצחק יעקב יוסף מנשה מכיר גלעד חפר צלפחד בנות צלפחד מחלה נעה חגלה מלכה תרצה** = 3780 = 10 פעמים **חשמל**, משולש זך, הערך הממוצע של עשרת הדורות. חשמל היינו חש-מל, סוד תיקון הדבור – ששותק, חש, עד שמל וזכורת את קליפת הישות ואז למלל, "פתח פיו ויאירו דבריך" – חוש הדבורות של בנות צלפחד! יש כאן 16 תבות, ננות הרבוע = 1224 = 4 פעמים **אשה**, הממוצע של ארבע הפנות, כאשר השאר = 2556, 71 במשולש. ידוע שבשמות האבות יש 13, **אחד** אותיות. בשאר 13 התבות יש 52 אותיות, שני אופנים של היחס המושלם של 1:4, סך הכל 65 אותיות כמנין שם **אדי-ב**, שם המלכות, האשה, בנות צלפחד).

בנות צלפחד (= 670, 10 פעמים **בינה** – "בינה יתרה נתנה באשה כו" = ב"פ **רחל אמנו**) **בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה** (ע"כ = 1938 = **חזה** פעמים **אמונה** וע"כ מופיע בפירוש בלשון המקרא: "בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה" (10 תבות, 32 אותיות). כל הפסוק עד כאן: "**ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר בן גלעד בן מכיר בן מנשה**" = 2701, 73, **חכמה**, במשולש = "**בראשית ברא אלהים את השמים**

מתוך כך יש עוד תהליך גדול של התפשטות בכל הארצות גם בגשמיות.

תורת החסידות – "תורת חסד" נשית

רוצים שלישוב בארץ תהיה הנהגה (ממשלה, מלכות, איך שלא נקרא לה) טובה – שנחיה לא רק על פי תורה בכלל אלא על פי תורת החסידות בפרט. מהי תורת החסידות? אפשר לומר המון, אבל זו תורה של חסד – חסידות לשון חסד. יש כמה כינויים לתורה – תורת חיים, תורת אמת וגם תורת חסד. לפי פשט, החסידות היא "תורת חסד"^ט – ביטוי שכתוב ב"אשת חיל", התורה של האם היהודיה.

מהו י"ט כסלו? **יט** בגימטריא **חזה**. מה הקשר? כתוב שעד החסידות לימוד התורה היה בעיקר תיקון הגבר, אדם, אבל **מ-יט** כסלו מתחיל תיקון הנוקבא, תיקון **חזה**, "אם כל חי". בסוף יבוא משיח ממש ויהפוך לטוב גם את ה-**נחש**, בגימטריא **משיח** (לאחר שיהרג את הממד החיצוני שלו, ה'עור' שלו, משכא דחויא). ההכנה לכך היא החג שלנו, י"ט כסלו.

שוב, קודם כל צריך כח להתחיל להמשיך את "תורת חסד על לשונה", תורת אמא, שתנהיג את המציאות שלנו. יש ב"ה הרבה דעות בתורה, וגם הרבה דרכים. יכולה להיות תורה של דין – כפיה דתית ('הדתה' כמו שאומרים היום), ממנה אנשים מפחדים – אבל אנחנו דוגלים ב"תורת חסד" של אשת חיל, תורת החסידות, תורת הבעש"ט. לכן אנחנו אומרים שתפקיד הבנות – יש כאן הרבה, כן תרבינה – הוא להיות דוברות, "כן בנות צלפחד דברת"^ט, להמשיך מעלמא

נט משליל לו, כו.

ס במדבר כז, ז.

הארץ¹⁰ והן שדוברות בתורת חסד.
 מהי "תורת חסד" בלשון הרבי? "אופן המתקבל". אם הדברים לא מתקבלים במציאות הם לא תורת חסד. צריך תורת חסד, שמנהיגה את העם באופן המתקבל, וזהו כח מיוחד של נשים. באמת, ה-ו של שם הוי' (ההמשכה מעלמא דאתכסיא, "מאך דא ארץ ישראל" בעבודה הפנימית של היהודי בכל אתר ואתר, לעלמא דאתגליא, ישוב יהודי בארץ ישראל החי על פי תורה, על פי תורת

המשכת והתפשטות תורת החסידות במציאות

שנזכה להמשכת ה-ו, שיהיה פה – מתוך רצון העם, באופן המתקבל – חיים על פי תורה מתוך שמחה ("אם הבנים שמחה"), שכולם ישמחו. הדבר הכי פשוט, שכל יהודי יזכה מהגיל הרך לקבל חינוך על פי תורת החסידות – שתורת הבעש"ט, הרב המגיד ואדמו"ר הזקן, תהיה הדבור הראשון של כל ילד וילדה כאן בארץ. זה דבר אפשרי, "לא בשמים היא"¹¹, יכול להיות גם היום – כשממשיכים את ההתפשטות הרוחנית לתוך המציאות התחתונה. אחרי שהדבר יקרה כאן, במקום המצומצם, ארץ ישראל שלנו, יכולים לקבל כח ותאוצה להתפשט ממש – שזהו היעוד האמתי של "דירה בתחתונים", ש"עתידה ארץ ישראל להתפשט בכל הארצות".

אם כן, הסברנו ביחס לארץ ישראל את סוד הוי'. נקודת ארץ ישראל היא ה-י. החסידות חדשה את מדרגת ה עילאה בפועל וגם גילתה את היכולת שלנו להמשיך מ-ה עילאה ל-ה תתאה – מחיי הפרט לחיי הכלל, להמשיך זאת לכאן ממש, ואחר כך שיתפשט בעולם כולו. ההמשכה למטה וההתפשטות בכל העולם הן האותיות **וה**, מה שמפריע לעמלק – אם יש לנו מלחמה, "מלחמה להוי' בעמלק", זו המלחמה שלנו, להמשיך את ה-וה לתוך העולם.

ד. חב"ד – חקירה-בדיקה-דרישה

נסיים בעוד דבר חשוב לגבי ארץ ישראל, שקשור לחב"ד בפרצוף שלנו:

ואת הארץ (!) בן יוסף (ע"כ = 2146 = 37, הבל, פעמים 58, חן) בן יעקב = 2380 = 10 פעמים רחל (ויחד עם רחל = 2618, סוד הרבוע על מספר חתך זהב, סוד חן). **בנות צלפחד ... בן יוסף בן רחל = 2436 = 42 פעמים 58, מב פעמים חן (מב-חן = יפי כנודע).** **בנות צלפחד ... בן יוסף בן יעקב בן יצחק בן אברהם = 2940 = 10 פעמים 294, הערך הממוצע של 10 הדורות = "אין מלך בלא עם"** (7 פעמים מב), מסר הדוברות של בנות צלפחד (כשם שאין מלך בלא עם כך אין עם בלא ארץ, ארץ ישראל השלמה לעם ישראל השלם כאשר מלך ישראל עומד בראשם. יש בעצם ארבע דרגות כנגד י-ה-ו-ה: **אלהי ישראל מלך ישראל עם ישראל ארץ ישראל = 2701 = "ותקרבנה בנות צלפחד גו" = "בראשית ברא וגו" כנ"ל!**).

והנה, בדברי הימים כתוב "ותהינה לצלפחד בנות". "ותהינה" = **רחל רחל**. "ותהינה לצלפחד בנות" = 1176, משולש 48 (24 פעמים 49, 7 ברבוע) = "יסוד היסודות ועמוד החכמות" (ר"ת שם הוי' ב"ה) פתיחת המשנה תורה לרמב"ם (כפי ש"בראשית ברא וגו" הוא פתיחת כל התורה כולה). בביטוי "ותהינה לצלפחד בנות" יש 16 אותיות, 4 ברבוע. שני האלכסונים של הרבוע = **ישראל** (המלה האחרונה של התורה, "לעיני כל ישראל", שנועצה בתחלת התורה, "בראשית ברא אלהים וגו'"), ודוק, דילוג אותיות: "ותהינה לצלפחד בנות" = 137, **קבלה, שמע בקלה!** "ותהינה לצלפחד בנות" (1176) ועוד שמות חמש בנות צלפחד, **מחלה נעה חולה מלכה תרצה** (= 1044 = חי פעמים חן. ר"ת = 538 = "יאר הוי' פניו אליך ויחנך". 538 = 2 פעמים 269, המספר הראשוני ה"חן") = 2220 = 60 פעמים 37 (37 הנו הזוג של 137 כנודע. 60 = 23 ועוד 37, חתך הזהב של 60). הר"ת = 576 (2 פעמים 288, **רפח, חפר**, אביו של צלפחד) = 24 ברבוע, האוס"ת = 1644 = 12 פעמים 137 הנ"ל = "ואהבת את הוי' אליהך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"!! הרוס"ת = 1010 (שרה שרה, עליה נאמר "שמע בקלה") = "בנות צלפחד בן חפר" (צלפחד חפר משלימים 5007, "פרו רובו" וכו'. בשניהם אותיות פח כאשר שאר האותיות = 324 = חי ברבוע!) לפני "ותהינה לצלפחד בנות" כתוב השם צלפחד – [נשמע השני] צלפחד ותהינה לצלפחד בנות". הערך הממוצע של ארבע התבות "צלפחד ותהינה לצלפחד בנות" = 347 = **מנוחה רחל** (חצי שניאור זלמן) בת אדה"א ונכדת אדה"ז, ההתגלמות של בנות צלפחד בתנועת החסידות כנ"ל!

סג ספרי פינחס ב.

שהוא אין סוף. אף על פי כן, קודם היה כתוב ש"וכבד [= לב] מלכים חקר דבר".

ליישם את המוחין

כדי להבין זאת נאמר יסוד לגבי חב"ד. אנחנו יודעים ש**חב"ד** ראשי תבות חכמה-**בינה-דעת**. אדמו"ר הזקן לא רוצה להשאיר במישור התיאורטי של השכל, אלא ליישם הכל למטה במציאות – אבל שהישום יהיה מכח החב"ד, מכח המוחין, השכל האלוקי. כתוב שמוחין הם חיות. כל השאיפה – במיוחד בתניא, וכך הלאה במאמרי אדמו"ר הזקן וכל הרביים הבאים אחריו – היא לרדת למטה, ליישם את הדברים במציאות של כלל ישראל. כל ענין הבעש"ט ושאר הצדיקים הוא דמות של מלך ישראל. עוד לפני החסידות היו ראשי ישיבות, רבנים חשובים, אבל דמות שאומרת שיכול להיות מלך לעם, דגם של מלך, היא אחד החידושים החשובים של החסידות^ט. זו לא רק מעלת המלך, אלא בעיקר מעלת העם – שיכולה להיות מדינה מתוקנת עם מלך בראש. כתוב בזהר "כד אתתקן רישא דעמא אתתקן כולא עמא"^{טז} – בלי תיקון המלך אי אפשר לתקן את העם, אבל התכלית שהעם יהיה מתוקן.

חקירה-בדיקה-דרישה בעדות

חוץ מראשי התבות חכמה-**בינה-דעת** יש עוד ראשי תבות חשובים **לחב"ד**, הקשורים למצוות עדות בתורה. "מאן מלכי רבנן" צריכים לקבל עדות ולפיה לחייב את החייב ולזכות את הזכאי. לכן כתוב "ודרשת וחקרת ושאלת היטב והנה אמת נכון הדבר"^{טז}. יש מצוות **חקירה ודרישה** ויש עוד בחינה שנקראת

"חקר דבר" ו"אין חקר"

יש פסוק במשלי שאומר "כבד אלהים הסתר דבר וכבד מלכים חקר דבר"^{טז}. "כבד אלהים" היינו סודות התורה – מעשה מרכבה ומעשה בראשית – שלא מלמדים בפרהסיא. לפחות פעם לא לימדו אותם בפרהסיא, אבל מאז האריז"ל, שאמר שכבר "מותר ומצוה לגלות זאת החכמה"^{טז}, ועוד יותר מהבעש"ט – צריך ללמד באופן "דיתפרנסון מיניה"^{טז}, בטוב טעם ודעת, כחידוש אדמו"ר הזקן.

על כל פנים, יש "כבד אלהים", עליו כתוב "הסתר דבר", ו"כבד מלכים" שלגביו מצווים "חקר דבר". הפסוק הבא הוא "שמים לרום וארץ לעמק ולב מלכים אין חקר". יש גימטריא מפורסמת, שהביטוי "**לב מלכים אין חקר**" שוה **ישראל**. אנחנו, עם ישראל, מלכים – כתוב "כל ישראל בני מלכים"^{טז} וכתוב גם "כל ישראל מלכים"^{טז} (בלי "בני"). כל אחד צריך להיות תלמיד חכם, וגם כל אשה צריכה להיות תלמידה חכמה, וכתוב "מאן מלכי רבנן"^{טז} – מי המלכים? רבנן.

"כבד מלכים חקר דבר" ו"לב מלכים אין חקר" נשמעים כדבר והיפוכו – קודם כתוב שצריך לחקור את המלכים, ואחר כך אומרים ש"אין חקר", אי אפשר לחקור את לב המלכים כי לב המלך מכיל אין סוף. מה כוונת "לב מלכים אין חקר"? יש בלב המלך כל כך הרבה – כל כך הרבה אחריות, כל כך הרבה דאגה ורחמים לכולם, "כי מרחמם ינהגם" –

סה משלי כה, ב.

סו תניא אנה"ק כו. ראה הקדמה ראשונה למשנת חסידים ובהקדמה לשער ההקדמות.

סז תקו"ז סוף תקו"ו.

סח שבת פ"ד מ"ד.

סט מובא בשם הירושלמי. ראה זהר ח"ב כו, ב; ח"ג כח, א; שם רכג, א.

ע ע"פ גיטין סב, א.

עא ע"פ זהר ח"ג קלה, א. ראה מאמר בשם זה במלכות ישראל ח"ב.

עב דברים יג, טו.

דורש מה הארץ חסרה כדי למלא את החסרון. לדרוש היינו לדאוג למישהו – אני דורש אותך שמא הוא חסר משהו. בשביל מה אני דורש אותך? אני רוצה למלא את החסרון שלך.

כפי שנראה, זו גם המהות הפנימית של דרישת העדים. נחזור לעדים, ונעשה כעין דרוש חסידי, כיצד חקירה-בדיקה-דרישה – ראשי תבות **חב"ד**, והן באמת כנגד חכמה-בינה-דעת – שייכות לעבודת הפנימית של כל יהודי:

חקירה – "מיהו יהודי?"

הפסוק אומר "וכבד מלכים חקר דבר" והמלכים הם היהודים, עם ישראל. כל אחד כאן מלך ומלכה, דבר שמתגלה במיוחד כשמתחתנים, שהרי "חתן דומה למלך"^{עז} וכלה למלכה. יש פה בנות, בע"ה כל בת תחתן ותהיה מלכה בגלוי. כל הנשים הנשואות כבר מלכות. כל יהודי ויהודיה הם מלך ומלכה. מהי חקירה שלהם? את פסוק החקירה הכי חשוב קוראים פעמיים ביום – "שמע ישראל". כתוב שעוד לפני שמייחדים את ה', "הוי' אלהינו הוי' אחד", צריכים לשמוע ("שמע") את פנימיות "ישראל" – מהו ישראל? מה פירוש להיות ישראל? "כבד מלכים חקר", "מאן מלכי רבנן", חקור ישראל, "שמע ישראל" – חקור את מהות היהודי.

כל אות מופיעה בכל התנ"ך פעם גדולה ופעם קטנה. ב"שמע ישראל" יש שתי אותיות מיוחדות, גדולות – "שמע... אחד" – אותיות **עז**, רמז לפסוק "אתם עדי נאם הוי'י"^{עז}. החקירה היא של כבוד עם ישראל (שקשור גם לארץ ישראל, כדלקמן). מלכות היהודי נובעת מכחו להעיד על אחדות ה'. אחדות שם הוי' היא גם אחדות הדין והרחמים – "הוי' אלהינו הוי'י

"בדיקה"^{עז}. צריך לחקור את העדים, לדרוש את העדים וגם לבדוק את העדים. בדיקה היא גם דאורייתא, ויש שתי דעות^{עז} מאיזה מלים היא נלמדת בפסוק – לדעה אחת נלמד מ"והנה אמת נכון הדבר" ויש דעה שנלמד מ"ושאלת היטב".

רק שנבין את הפשט: חקירת העדים היא איפה ומתי בדיוק קרה הדבר. כלומר, היא ממקמת את המעשה – גם מבחינת הזמן וגם מבחינת המקום. דרישת העדים היינו בירור גוף המעשה, מה בדיוק קרה ואיך בדיוק הוא קרה. בדיקת העדים היא וידוא שהעדים מדברים אמת על ידי כל מיני שאלות צדדיות, שאינן קשורות לגוף המעשה. לדוגמה, אם מעידים שמישהו רצח – שואלים איזה צבע חולצה הוא לבש, אף שלכאורה לא קשור ישירות למעשה. אם העד יאמר שלא זוכר – כי לא שם לב, לא עיקרי – העדות לא נפסלת. אבל אם עד אחד אומר שהוא לבש חולצה לבנה והשני שהוא לבש חולצה אדומה – זו הכחשה בין שני העדים הפוסלת את העדות. הכל נועד לאמת את העדות.

חקירה-דרישה-בדיקה ראשי תבות **חב"ד**^{עז} – חקירת העדות מצד החכמה, הבדיקה מצד הבינה והדרישה מצד הדעת.

דרישת הארץ

איך כל הענין קשור לארץ ישראל? אחד הפסוקים החשובים של ארץ ישראל הוא "ארץ אשר הוי' אלהיך דרש אתה תמיד עיני הוי' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"^{עז}. לכאורה, דרישת הארץ של ה' היא לא כדרישת העדים, אבל זו אכפתיות – ה'

עז סנהדרין פ"ה מ"ב.

עז סנהדרין מ, א-ב.

עז ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"ג עמ' 260.

עז דברים יא, יב.

עז פדר"א פט"ז.

עז ישעיהו מג, י.

שלי – שהיום, "יום בשורה", היום הכי מסוגל לגלותה, "יום בשורה" (בהוראת עמית) – אפשר לחזות אלוך, "הוי' אלהינו הוי' אחד".

בדיקות – נקיון הכתמים מתוך שמחה

בדיקות הן אמא. בחז"ל, חוץ מבדיקת עדים, המושג בדיקה מאד קשור לאשה. מעבר לכך שהאשה בודקת כל מה שהיא מבשלת במטבת, שהכל יהיה כשר – בודקת אורז טוב-טוב, בודקת מתולעים – 'בדיקה' בחז"ל היינו בדיקת האשה את עצמה אם היא טהורה לבעלה. אנחנו הכלה והקב"ה החתן, וכל יהודי צריך לבדוק את עצמו תמיד – 'האם אני טהורה לבעלי, לקב"ה?'.¹⁷

שוב, חכמה היא חקירה מה המהות שלי כיהודי. 'מיהו יהודי?' מי שמעיד על אחדות ה'. אחר כך צריך בדיקה לטהרה. מה לא טהור? כתם, לשון כתום, צבע ההוד, עליו כתוב "הודי נהפך עלי למשחית"¹⁸ – הדם-האודם יורד מאמא,¹⁹ ובהוד יכול להתהפך למצב של כתום-כתם, היפך הטהור, אבל גם יכול להתהפך חזרה. זו העבודה המיוחדת של בדיקה.

הרבי אמר שצריכים להיות במצב תמידי של "שמחה בטהרתה"²⁰. מהו לב טהור? בעל הגאולה כותב בתניא²¹ שלב טהור הוא לב שמח. בדיוק מה שדברנו קודם על השמחה. מי שרוצה להיות טהור תמיד צריך שמחה בטהרתה, "לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי"²².

דרישה – מילוי החסרונות

מהי דרישה? שוב, החקירה היא ביחס

[המשך השיעור בעמ' 24]

פב דניאל, ח.

פג נדה לא, א: "אמו מזרעת אודם...".

פד שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח.

פה ראה תניא פכ"ו.

פו תהלים נא, יב.

אחד" אומר גם שהוי' (שם הרחמים) ואלקים (שם הדין) הם אחד. מדגישים שהכל רחמים ("הוי' אחד"), ומי שהכי מרגיש זאת הוא מלך המשיח, העולה "כי מרחמים [ינהגם]" (כנ"ל). יש הרבה תשובות לשאלה "מיהו יהודי?" – כשעושים שליחות שואלים מה יחוד היהודים. פעם שאלו כך את הרבי, והוא אמר שיהודי הוא "משפיע בעצם", נותן, ולעומתו אינו-יהודי הוא "מקבל בעצם"²³. "שבעים פנים לתורה"²⁴ (סוד ה-ע רבתי של "שמע ישראל", האומר שיש בפרט שבעים פנים בחקירת מהות ישראל, מיהו יהודי) – פסוק היחוד הוא "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", עם עד רבתי, ויהודי תמיד מעיד במהות שלו. יהודיה יושבת כאן על הכסא, בעצם המהות שלה היא מעידה שה' אחד. אחד הפירושים ש"הוי' אחד" היינו שהכל ה'.

הבשורה של כל יהודי

זו החקירה – "מיהו יהודי?". למה צריך לחקור את היהודי, "שמע ישראל", עוד לפני "הוי' אלהינו הוי' אחד"? כי הדרך היחידה לדרוש את ה' היא "מבשרי אחזה אלוה"²⁵ – גם מגוף-הבשר, וגם ממדות הלב-בשר, ועוד יותר מהבשורות שלי, "היום יום בשורה". כשאני חוקר את היהודי צריך לגלות שהוא עדות על אחדות הוי'.

יש עוד משהו בעדות – כל יהודי מעיד אחרת, כל עד מסתכל מזוית אחרת. לכל יהודי יש בשורה – לכל מי שיושבת כאן יש את הבשורה שלה. מה פירוש "מבשרי אחזה אלוה"? רק אם אני מרגיש את הבשורה שלי אני יכול לחזות אלוך. "מבשרי", מהבשורה

עט ראה מלכות ישראל ח"א עמ' שכד.

פ זרה ח"א מז, ב; ח"ג כ, א; רטו, א; רכג, א.

פא איוב יט, כו.

המהפכה הרביעית

קיצור מהלך השיעור

שני השיעורים הראשונים שהיו בסמינר בברצלונה (ופורסמו בשני הגליונות הקודמים), הובילו ליחידת הסיום, העוסקת במהפכה הרביעית בלימוד תורה – לימוד תורה לאומות העולם.

פרק א סוקר את ארבע המהפכות בלימוד תורה ואת טעמיהן; היתר כתיבת תורה שבע"פ, קבלת מלגה על לימוד תורה, לימוד תורה (פורמלי) לנשים ולבוסף – לימוד תורה לגוים. יסוד הדברים הוא שבכל דור נובעת המהפכה מצורך מציאותי, אבל בעומק יש בה רובד נוסף של גילוי אלקות בעולם.

פרק ב מוסבר הצורך בשכלול האמונה של כלל האנושות, ומתבארות ארבע מדרגות של אמונה בה', כנגד עולמות אבי"ע – החל מהתפיסה הפילוסופית (המביאה לידי ע"ז ממש) של "עזב ה' את הארץ"; דרך אמונה בשיטוף; אמונה בה' אחד שיש בה עדיין האנשה (כאשר גם הגדרה שכלית לאלקות היא האנשה!); ועד לאמונת היחוד באלקי ישראל ש"אין כיוצא בו" – אלקים הנושא הפכים.

א. ארבע מהפכות בלימוד התורה

בכדי להבין את המושג 'המהפכה הרביעית' נדרשת הקדמה. מה פירוש 'המהפכה הרביעית'? עצם המושג – התהליך הרוחני שמתרחש כעת, שקראנו לו המהפכה הרביעית – מלמד שהיו לפניו שלוש מהפכות. למה הכוונה? שלוש מהפכות בלימוד התורה. נקדים בקיצור מה הן, ומתוכן נגיע למהפכה הרביעית¹:

המהפכה הראשונה:

כתיבת התורה שבעל-פה

כאשר משה רבינו קבל את התורה בהר סיני נמסרו 613 מצוות לעם ישראל ו-7 מצוות לכל האנושות, כל בני נח. יחד עם התורה שבכתב – חמשה חומשי תורה (אליהם הצטרפו בהמשך

הנביאים והכתובים) – משה קבל גם תורה שבעל פה. בעצם, אי אפשר לקיים אף אחת ממצוות התורה – למלא את רצון ה' – רק מתוך התורה שבכתב. אי אפשר לדעת איך להניח תפילין, או לקיים שום מצוה מהתורה, בלי התורה שבעל פה. מסיבות הידועות לנותן התורה, כאשר התורה שבעל פה נמסרה למשה היה אסור לכתוב אותה² – היא רק נמסרה מפה אל פה מדור לדור. בשביל שהתורה שבעל פה תוכל להתפתח באופן אורגני – לצמוח ולגדול – היא לא נתנה להכתב בספר.

אבל אחרי כאלפיים שנה בהן נמסרה התורה שבעל פה מדור לדור, נעשה ברור לחכמי הדור – התנאים, לפני 1800 שנה – שאם לא יכתבו את התורה שבעל פה היא תשכח. הדורות לא ימשיכו עוד לאורך זמן לשמור בעל פה את כל התורה שבעל פה, כי כבר לא מסוגלים לזכור

נרשם על ידי איתיאל גלעד. לא מוגה. ג' כסלו ע"ט – בית חב"ד, ברצלונה (אנגלית).

א הנושא נתבאר בארוכה בהתוועדות כ"ד טבת תשע"ה (ובסדרת השיעורים שאחריה).

ב כפי שאמרנו בשיעור הראשון היום ("מבריאה לגאולה" – התפרסם ב"אביטה" יוחי) – עצם המושג 'רצון ה'' הוא פרדוקס. ג ראה גיטין ס, ב; תמורה יד, א-ב.

צדקה מהקהילה, אבל עובדות החיים, עובדות החברה, גרמו לכך שבצורה כזו אנשים לא יוכלו להקדיש את חייהם ללימוד התורה – והתורה עתידה להשכח.

מסיבה זו, גדולי החכמים בדורות אחרים הרמב"ם – והחשוב מביניהם, רבי יוסף קארו, מחבר השלחן ערוך¹ – הפכו את קבלת המלגה מהקהילה כדי להקדיש את החיים ללימוד תורה להיתר, ואפילו להנהגה לכתחילה, למצוה. גם בימינו, אם יש תלמידי חכמים שמסוגלים להתקיים מבלי לקבל תמיכה מהקהילה – יש להם אמצעים, אולי ירושה או חסכון אחר, יש להם מקור מחיה משלהם – ודאי שהדבר עדיף, אבל כדי שכולם יוכלו להתמסר ללימוד התורה יש היתר ואפילו הוראה לקבל תמיכה עבור כך מהקהילה. זו המהפכה השנייה בלימוד התורה.

המהפכה השלישית: לימוד תורני-פורמלי לנשים

המהפכה השלישית בלימוד התורה התחוללה רק לפני 150-100 שנה. דברנו, בשיעור הראשון², על כך שלקראת ביאת משיח יש תנועה פמיניסטית בתורה עצמה – יש לכך יחס חיובי בקבלה, והדבר הכרחי כדי להביא את הגאולה. עד לפני מאה וחמשים שנה לא היה חינוך תורני פורמלי לנשים – הן פעלו והתחנכו בבית. כמו שעברה תורה שבעל פה, עבר החינוך היהודי מאם לבת, אך לא היה חינוך פורמלי לנשים, לא היו בתי ספר לנערות. הגיע זמן שבהעדר חינוך תורני פורמלי לנשים הרבה בנות הלכו לחינוך חילוני וירדו מדרך אבותינו. לכן, גדולי חכמי הדור – לפני 150-100 שנים³ – החליטו שלחלוטין לא די בחינוך

אותה בשלמות, וזו הסבה שרבי יהודה הנשיא אסף וכתב את המשנה, החיבור הכתוב הראשון של תורה שבעל פה⁴. זו היתה הסבה הפשוטה, אבל מאחורי כל סבה יש עוד טעם כמוס.

בפועל, התחולל שינוי מהותי ומוחלט באופן הוראת התורה – קודם היה לגמרי אסור לכתוב את התורה שבעל פה, לא רק שמותר לכתוב אלא שזו הוראה מחייבת: חייבים לכתוב את התורה עבור הדורות הבאים, כדי שהיא לא תשכח לעד. זו המהפכה הראשונה בתורה – הפיכה של איסור מוחלט למצוה⁵.

המהפכה השנייה: קבלת מלגה על לימוד תורה

המהפכה השנייה בלימוד התורה התרחשה בתקופה שלאחר הרמב"ם. עד זמן הרמב"ם היה איסור מוחלט על תלמיד חכם לקבל מלגה על לימוד התורה. כל חכם יהודי צריך היה לעבוד למחייתו, וללמוד תורה בזמנו שלו – אבל לא לקבל תמיכה גשמית מהקהילה, לא לקבל צדקה עבור הקדשת זמנו וחיי ללימוד תורה. הרמב"ם כותב⁶ זאת בחריפות כל כך גדולה, עד שהוא אומר שתלמיד חכם שמקבל צדקה (מלגה) מהקהילה על לימוד תורה מחלל את שם ה'. תלמיד חכם צריך להיות עצמאי מבחינה גשמית לחלוטין. הרמב"ם מביא דוגמאות מגדולי החכמים שעבדו קשה למחיתם ולמדו תורה בזמנם הפנוי – וזהו קידוש שם ה' (שלמרות עול הפרנסה שעליהם הם נעשו תלמידי חכמים).

המצב השתנה רק לפני פחות מאלף שנה. מה היתה סבת המהפכה? אותו רעיון, שאם נמשיך בדרך הזו תורת ה' תשכח. טוב שתלמיד חכם מתקיים עצמאית, ואינו מקבל

ד כמבואר בהקדמת הרמב"ם ליד החזקה.

ה ראה שו"ע אדה"ז הלכות תלמוד תורה ד, יג (לפי מ"א סימן קנ סק"א).

ו הלכות תלמוד תורה פ"ג ה"י.

ז בית יוסף יו"ד סימן רמו.

ח בשנת תרי"ג הקים הרב שמשון רפאל הירש בית ספר תיכוני לבנות, ובשנת תרע"ח הוקם המוסד "בית יעקב" לבנות ע"י שרה שנירר ע"ה.

בית, ואי אפשר להסתפק רק בחינוך יסודי לבנות, אלא צריך גם חינוך גבוה לבנות (כמו שיבה). הרבי מליובאוויטש הסביר¹ זאת כפי שאמרנו קודם – זהו לא רק אלוץ, אלא שינוי מהותי במהות הנשית. איזו 'אבולוציה' חיובית התחוללה, כמו שכתוב בקבלה שבזמן המשיח הזכר והנקבה יהיו "שויים בקומתם" (בשיעור קומה הרוחני שלהם), ואחר כך יבוא שלב בו האשה תהיה אף יותר גבוהה מהאיש. המהפכה השלישית היא יסוד חינוך תורני פורמלי – כולל חינוך גבוה – לנשים.

"גר שנתגייר" – יהודי פוטנציאלי עוד לפני הגיור

אינו-יהודי שמתגייר מכונה בגמרא "גר שנתגייר". נשאלת השאלה: למה הוא נקרא "גר שנתגייר"? לכאורה ראוי לומר 'גוי שהתגייר' – הרי לפני שהתגייר הוא היה לא-יהודי, לא גר! המהר"מ מרוטנבורג² הסביר את הטעם לפני אלף שנים (בשם רבי יהודה החסיד) – מי שהתגייר תמיד היה גר, מעולם הוא לא היה לא-יהודי. תמיד היה לו פוטנציאל להתגייר, כי מרגע שנולד היה בתוכו ניצוץ של נשמה יהודית. הניצוץ היה מכוסה, ובנקודה מסוימת בחייו, בהשגחה עליונה, הוא התעורר. מסבה מסוימת, תכלית אלקית שאיננו יודעים (כנ"ל), שרצון אלקי הוא פרדוקס), הוא לא נולד יהודי, אך הניצוץ היהודי שבו התעורר בשלב מסוים. איננו יודעים כמה מליוני ניצוצות כאלה יש בעולם. לא מדובר רק בבני אנוסים. בדורנו סביב כל העולם יש אלפי ומיליוני אנשים שעוזבים את מסורת הדת שקבלו מאבותיהם, הם מבינים שיש אשליה בדת בה גדלו, והם מאד פתוחים-רוחנית לחפש את האמת. אפילו בישראל, אלפי נערים ונערות יהודים אחרי צבא נוסעים להודו – אולי ימצאו שם את האמת. יש הרבה

המהפכה הרביעית: לימוד תורה לגויים

קעת, כשאנחנו רוצים ומוכנים להביא בפועל את הגאולה – כמו שצווה הרבי מליובאוויטש³, לטכס עצה ולעשות כל אשר ביכולתנו להביא את הגאולה עכשיו, בפועל ממש – איננו יכולים להסתפק בחיזוק הדת ולימוד התורה בארבע אמות שלנו. חובה עלינו להאיר את החוץ – ללמד ולהביא את אור התורה לעולם כולו, ועל ידי כך לעורר ניצוצות קדושים שנמצאים אצל אומות העולם, כך שיכירו באמת של התורה וירצו לעבוד את ה' באהבה ושמחה (כמו שהסברנו בשיעור הקודם⁴).

גם כאן – בקטלוגיה, או ספרד, איך שתרצו לקרוא למקום... – כתוב בויקיפדיה שלאחד מתוך חמשה ברחוב יש שרשים יהודיים, הם מבני האנוסים. יש דעות שבעולם כולו יש בין מאה לחמש מאות מליון – לפחות מאה מליון – צאצאי אנוסים! אבל לא רק הם צריכים לחזור לשרשיהם (מהם נלקחו לפני דורות

¹ ראה תורת מנחם תש"נ ח"ג 171 (ובכ"ד).

² עץ חיים שער ל' (מיעוט הירח), ובכ"ד.

³ יא שיחת כ"ח ניסן תשנ"ב.

⁴ יב "איזו התבוננות יכולה לשנות את חיי?" – נדפס ב"זאביטה" שמות.

¹ יג תשובות מהר"ם מרוטנבורג (הובא בתשובות בעלי התוס' מכת"י – ניו-יורק תשי"ד – עמ' רפז, ט"ט). ראה גם מדבר קדמות (לחיד"א) מערכת ג אות ג; יושר לבב (לרבי עמנואל חי ריקן) בית ראשון חדר רביעי פ"ג.

יראה קדושה¹⁷. יראת העונש יכולה להתדרדר לעבודה זרה, לפגאניזם. הסברנו שצריך לשלול כל אמונה במשהו שנדמה ששולט בחיינו. מי שנכנס למחשבות שליליות, דמיונות שוא אודות כוחות מסביב המשתלטים עליו, עלול להגיע לפרנויה – שכולם מאיימים עליו. אבל האמת ששום דבר לא יכול לשלוט עלי, וכצוואה המפורסמת של אבי הבעל שם טוב – אסור לפחד מאף אחד ומשום דבר בעולם חוץ מה' אחד, והוא טוב. אל תפחד משום דבר! הפחד מדברים יכול להתדרדר לאלילות.

המדרגה הכי נמוכה של אמונות טפלות היא עבודה זרה. הרמב"ם¹⁸ לימד דבר חשוב – הוא אמר ששתי 'הבנות הסוררות' שמרדו בדת ישראל, הנצרות והאסלאם, אפילו שאינן צודקות במערכות האמונות שלהן, הן בכל זאת התפתחות ביחס לעבודה זרה, לפאגאניזם, שקדמה להן (למרות שלדעת הרמב"ם¹⁹ הנצרות עצמה היא ע"ז). הרמב"ם כותב ששתי הדתות האלה באו לקרב את העולם לגאולה, כי הגאולה היא התפתחות כל האנושות למערכות אמונה אמיתיות, ויש בהתפתחות הרבה שלבים. מערכות ערכים אמיתיות קשורות גם לטהרת המחשבה שהזכרנו בשיעור הקודם – אנשים לא יודעים כמה חשובה מערכת אמונות נכונה.

פירושי "אחד"

כמו שאמרנו בשיעור הקודם, אנחנו מצהירים "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"²⁰. אמרנו שנסביר יותר מה כוונת "אחד" בפסוק, וכעת נרחיב בענין. יש שלשה פירושים לכוונה ב"הוי' אחד"²¹:

י ד וראה גם בחוברת זו, בשיעור לנשים מי"ט כסלו.

טו הלכות מלכים ומלחמותיהם פי"א ה"ד.

טז הלכות עבודה זרה פ"ט ה"ד.

יז דברים ו, ד.

יח ראה בכל האמור בפסקה זו (ובכללות פרק זה) מאמר

חיפוש אחרי האמת בכל העולם, כאשר יותר ויותר אנשים עוזבים את האמונות הקודמות שלהם. הסבה האמתית לתנועה זו היא שמשיח כבר נמצא בפתח, הוא כבר דופק ורוצה להיכנס למציאות עולמנו. מה אנחנו יכולים לעשות כדי שהתהליך יתן את פירותיו? פשוט – להאיר את אור התורה לכל העולם כולו.

אין ביכולתנו לדעת למי יש את הניצוץ הפוטנציאלי הזה – יתכן שלכולם, יתכן שרק לאחוז מסוים. אבל אנחנו יודעים שזהו הזמן לעורר את הניצוצות האלה סביב העולם, על ידי הפצת אור התורה. לא רק לימוד הדברים הפשוטים בתורה, אלא גם ובעיקר הממד הפנימי של התורה, נשמתא דאורייתא (נשמת התורה), סודות התורה (תורת הקבלה), ובעיקר תורת החסידות כפי שנתגלתה על ידי מורנו הבעל שם טוב ותלמידיו) – כי הסודות העמוקים האלה הם המעוררים את הניצוצות.

ב. ארבע מדרגות באמונה בה'

אחד הדברים הכי עמוקים בתורה, שכבר הזכרנו כמה פעמים, הוא שעצם האלקות הוא נושא הפכים (פרדוקס). כעת נעמיק בכך יותר, וכשנסיים נקבל שאלות מהקהל.

נתנו בשני השיעורים הקודמים כמה דוגמאות של מבנים בני ארבעה ממדים, המכוונים כנגד ארבע אותיות שם הוי' ב"ה. גם ביחס לאמונה בה' יש ארבע מדרגות. המשימה שלנו כעת, במהפכה הרביעית, היא הפצת אור התורה לכולם – צריכים להביא כל אחד, מהמדרגה בה הוא נמצא, לפחות למדרגה אחת גבוהה יותר, ובע"ה עד למדרגה הכי גבוהה של האמונה.

מדרגה ראשונה: אמונות טפלות

המדרגה הכי נמוכה היא לא קדושה. דברנו בשיעור הקודם²² על יראת העונש, שאיננה

הוא ברא את העולם, אבל אחר כך עזב את מה שקורה בו. ה' הוא אמנם הסבה הראשונה להכל, אבל הוא לא לוקח חלק בעצמו בניהול העולם שברא. זו עבודה זרה מתוחכמת – מתאימה לפילוסופיה של אריסטו, ועוד – המאמינה בסבה ראשונה, אבל לא שהיא משגיחה על המציאות ומעורבת בה, ואז המציאות נתונה בידי כחות אחרים. לשיטתם, אותם כחות נבראו על ידי הסבה הראשונה, אבל כעת הם שולטים במציאות וצריך לעבוד אותם (או, אם מדובר בחוקות טבע גרידא, לא לעבוד אף אחד, רק להאמין שהם השולטים בחיי).

באמירת ה' "אחד" שוללים זאת – אומרים שזהו שקר, זו לא אמת! ה' אכן ברא את העולם, והוא מעל הכל, אבל הוא כן משגיח על מה שקורה כאן, ונמצא כאן כמו ברגע הראשון של הבריאה. מערכות האמונה שה' ברא את העולם – שהוא איזו סבה ראשונה שהניעה את הכל – אבל כעת "עזב ה' את הארץ" הן הכי נמוכות, והפירוש הפשוט ב"אחד" שולל אותן.

מדרגה שניה: אמונה בשיתוף

מעליהן יש אמונה שה' עדיין כאן, משגיח על הכל, אבל יתכן שיש לו שותפים. אומר מלים שאני לא אוהב להגיד – זו אמונת השילוש של הנצרות, שגורסת שיש שלשה שותפים אלוקיים שפועלים במציאות. יש מחלוקת הפוסקים אם הנצרות נחשבת עבודה זרה. הרמב"ם אומר שזו עבודה זרה, כמו שהזכרנו, כי מאמינים במשהו מלבד "הוי' אחד", אבל יש פוסקים³² שעבור גוים זו לא עבודה זרה אסורה – כי היא גורסת רק שיתוף. לדעה זו, עבודה זרה הכוונה שה' כבר לא מעורב כאן כלל, ואם הדת הזו גורסת שה' עדיין כאן, אבל

הפירוש הראשון, התחתון, הוא ש"אחד" בא לשלול עבודה זרה – יש רק אלוקים "אחד", אין עוד אלוקים.

הפירוש השני, ברמה גבוהה יותר של אמונה, הוא ש"אחד" לא בא לשלול רק עבודה זרה, אלא גם לשלול שיתוף. 'שיתוף' הוא מחשבה שלה' יש שותפים – מישהו שעובד עם ה', כביכול, ויש לו בחירה חפשית כמו לה'. המלה "אחד" באה לשלול את המחשבה שכמו שה' יכול לבחור יש עוד ישות עם בחירה חפשית, והם עובדים יחד.

הפירוש השלישי של "אחד" – הפירוש העליון, שמקביל לעולם העליון, עולם האצילות – הוא "אין כיוצא בו"³³, אין אף אחד אחר כמותו. הביטוי הפשוט לכך היא 'יחודיות מוחלטת' – אין אף אחד ושום דבר כמוהו, אין אחדות כאחדותו. צריכים להסביר מה הכוונה, מה פירוש שאין דומה לו? באמת הייתי חושב שיש מישהו שדומה לה'?! נשמע אבסורדי! צריך להבין לעומק את האמירה שיחוד ה' הוא יחוד מוחלט, שאין דומה לו, "אין כיוצא בו" – משהו עצמי באמונה היהודית.

נסביר: כשאדם מאמין בעבודה זרה, לא בהכרח שהוא כלל לא מאמין בה'. הוא יכול להאמין שברגע מסוים ה' ברא את עולם – אולי ב'ביג באנג', המפץ הגדול – וזו 'הסבה הראשונה' (בלשון אריסטו), שגרמה לכל מה שקורה, לכל התנועות. אבל אותה סבה ראשונה לא ממשיכה להשגיח על מה שקורה – היא הפעילה מכונה, ואחר כך השאירה את ניהול המציאות בידי כחות הטבע, או בידי אלילים – אין הבדל לענין זה. בלשון התורה, מחשבה זו מתוארת במלים "עזב הוי' את הארץ"³⁴ – יש ה',

ד"ה "מים רבים" תשי"ז (קונטרס י' כסלו תשי"ז).

כא ש"ך י"ד קנא, ז. ע"פ תוספות סנהדרין סג, בד"ה "אסור", וכדברי הרמ"א בסימן קנא (ראה שו"ת נו"ב תנינא י"ד קמח).

יט ע"פ במדבר רבה י, ה: "ה' אחד אין בעולם כיוצא בו".
כ יחזקאל ח, יב; ט, ט.

מדרגה רביעית: אמונה באלקי ישראל נושא הפכים

קעת נחזור לנקודה בה פתחנו את השיעור הראשון: ה' הוא אין-סוף, ואין-סוף וסוף הם שני הפכים. רק אלקים האמתי – "אלהי אברהם, אלהי יצחק ואלהי יעקב"²² – יכול בו-זמנית להכיל בלי-גבול וגבול, וכיוצא בכך כל שני הפכים – ובכך "אין כיוצא בו". הרמב"ם אומר²³ שרק מציאות ה' היא מציאות באמת – אנחנו קיימים, אבל איננו מציאות אמיתית, ה' הוא המציאות האמתית הבלעדית.

כל ההתבוננות שלנו, וכל ההתפתחות הרוחנית לקראת ימות המשיח, היא רק להעמיק באמת הזאת, בגילוי הזה, שה' – הבורא, שנמצא ומשגיח ואני מדבר איתו (מתפלל אליו) – הוא אלקים אישי, לא אלקים פילוסופי, לא האלקים של שפינוזה. אינשטיין אמר שהוא מאמין באלקים – אבל באיזה אלקים? האלקים של שפינוזה, שהוא אלקים לא-אישי. כשאומרים "אלהינו", הכוונה לומר שהוא אלקים 'אישי'. האמונה שה' הוא 'אישי' ובאותו זמן הוא בלתי-מוגבל היא פרדוקס וצריכים לדעת שהיא פרדוקס. זהו היחוד של ה' – היחוד האמתי.

בדתות המזרח מאמינים שהמציאות שלנו היא חלום, היא לא באמת קיימת, וגם שאין לה תכלית ושצריך לשאוף לעזוב אותה – זהו הפך אמונת היחוד. יחוד ה' האמתי כולל בלי-גבול וגבול גם יחד, עד כדי התלבשות הבל-גבול בגבול – מימוש תאות ה', כביכול, שתהיה לו "דירה בתחתונים"²⁴.

סיכום המדרגות

נסכם את המדרגות, שמכוונות כנגד ארבעת העולמות אצילות-בריאה-יצירה-עשייה:

יש לו שותפים – בשביל אינם-יהודים אין בכך איסור, אף שליהודים זהו איסור מוחלט. מהדעה הזו מובן שזו מערכת אמונה נפרדת לחלוטין (מהעבודה זרה), מדרגה אחרת. אם כן, במדרגה התחתונה יש אמונה בעבודה זרה. במדרגה שמעליה יש אמונה בשיתוף. קעת מובנים דברי הרמב"ם, שהזכרנו, שאף על פי שהנצרות היא ע"ז – יש בה התפתחות חיובית לקראת אמונה אמיתית. דת השיתוף היא המדרגה השניה של האמונה, העולם השני.

מדרגה שלישית: אמונה באל אחד שאינו "אלהי ישראל"

האמונה של העולם השלישי, מדרגה יותר גבוהה, היא עדיין לא יהדות, אבל היא שוללת שיתוף – אין שותפים, יש רק "ה' אחד" (לכאורה כמו דת האסלאם, הגם שיש רבנים²⁵ שסוברים שלמעשה מעורבים בה אלמנטים של ע"ז ממש). אבל ה' היחיד הזה – וזהו הדבר העמוק שצריכים להבין קעת – אינו אלקי ישראל, אינו אלקי אברהם, יצחק ויעקב בו אנו מאמינים. הוא לא אלקים יחודי, ש"אין כיוצא בו", אלא תפיסת אלקים שיש בה האנשה מסוימת (וכל שמץ של האנשה נוטה להתדרדר לע"ז).

למה הרמב"ם²⁶ התנגד כל כך בתוקף להאנשה? כי משמעותה היא שה' הוא כמונו, או כמו משהו אחר, ולפי האמונה היהודית האמתית ה' הוא לא כמו שום דבר שאנחנו מכירים – אין שום דבר שאתה יכול לדמות לו את ה', ועל כך כתוב "אין כיוצא בו", אין שום דבר כמוהו. בלשון ספר הזהר – "לית מחשבה תפיסא ביה כלל"²⁷. להיות 'כמו' משהו היינו להיות לוגי (המחשבה האנושית תופסת רק בדבר לוגי).

כב ראה ש"ת דברי יציב יו"ד סימן מ.

כג הלכות יסודי התורה פ"א ה"ז ואילך. הלכות תשובה פ"ג ה"ז.

כד הקדמת תקוני זהר יז, א ("פתח אליהו").

כה שמות ג, ו; שם פסוק טו; ד, ה.
כו הלכות יסודי התורה פ"א ה"ד.
כז תנחומא נשא טז; תניא פרק לו.

המוחלט בין ה' לביננו, ואת הפרדוקס שכמה שה' רחוק מאתנו – הוא אתנו, פרדוקס היחוד בין בלי-גבול וגבול.

העולם העליון – שתכלית המהפכה הרביעית היא להביא אליו את כולם – הוא **עולם האצילות**, בו מערכת האמונות המכירה בכך שה' יחודי לחלוטין, "אין כיוצא בו". זהו גם הענג האלקי המוחלט בחיים, האור והטוב שבחיים.

אצילות	"אין כיוצא בו"
בריאה	אמונה עם ציור אנושי
יצירה	אמונה בשיתוף
עשייה	עבודה זרה

העולם התחתון ביותר הוא **עולם העשייה**, עולם פגאני מיסודו, וממילא עולם רדוף פרנויה. מעליו יש את **עולם היצירה**, בו נשללת האלילות, ומאמינים שה', בורא העולם, נמצא כאן, אבל יש לו שותפים. זו אמונת ה'שיתוף', שיש מחלוקת אם היא אסורה לגוים (כמו עבודה זרה) או מותרת להם. הנצרות נמצאת בעולם הזה, עולם היצירה.

למעלה ממנו יש את **עולם הבריאה** – עולם שיש בו מודעות עצמית – בו מערכת האמונה נקיה משותפות, אבל עדיין מתייחסים לה' בהאנשה מסוימת, לא מבינים את ההבדל

[המשך השיעור מעמ' 17]

חושים בריאים לחקור את מהות ישראל ("לב מלכים אין חקר"), להכיר את מהות היהודי; לבדוק אותו, ואם צריך לטהרו בשמחה, שתהיה שמחה בטרתה; ולדרוש אם משהו חסר לו ולמלא את חסרונו.

אם נלך בדרך זו של חקירה-בדיקה-דרישה גם הקב"ה ידרוש את ציון. חז"ל לומדים מפסוק שצריך לדרוש את ציון: "ציון היא דרש אין לה"¹⁷ – מכלל דבעיא דרישה"¹⁸.

צריך לדרוש מה חסר כאן ולמלא את החסרון – ואז "ובא לציון גואל"¹⁹, יבוא תיכף ומיד מלך המשיח, נזכה לגאולה האמתית והשלמה, ויחד נראה את כל צדיקי עולם שיקומו לתחיה, ואבות החסידות בראשם.

שוב, לשנה טובה ומתוקה בלימוד החסידות ודרכי החסידות תכתבו ותחתמו. "היום יום בשורה" – שנזכה לבשורה הגדולה, ביאת משיח, תיכף ומיד ממש.

למהות היהודי; הבדיקה היא מפני כתמים שמטמאים, כדי להיות טהור; מהי דרישה? כתוב "דור דור ודורשיו"¹⁹, כמו שה' דורש את הארץ כך הצדיק או השליח שאחראי (וכל אחד אחראי) על סביבתו, על הקהילה שלו, צריך לדרוש את האנשים – לדרוש אם משהו חסר, בעצמי או באחרים. לא דורשים, משהו טמא, אלא אם משהו חסר.

יש הבדל גדול בין להיות לא-טהור ללהיות חסר. אם איני טהור עלי להיטהר, ללבן את הכתם באמצעות שמחה (שהיא כח ליבון). אבל אם למישהו חסר משהו – וכל אחד יודע את חסרונו עצמו – צריך לדרוש מה חסר לו, ובמדת האפשר למחר למלא את חסרונו. זהו עצם מדת הרחמים.

דרישת ציון

אם כן, דרשנו כעת דרוש שלם של חב"ד – חקירה-בדיקה-דרישה. כאן בארץ מקבלים

פח ירמיה ל, יז.

פט ר"ה ל, א.

צ ישעיה נט, כ.

פז סנהדרין לח, ב; בראשית רבה כד, ב ובמדרשים רבים.

קיצור מהלך השיעור

בשמו של אדמו"ר הזקן, בעל ההילולא של השבוע, יש רמז-ביאור מפורסם — **שניאור** רומז לשני אורות (**שני-אור**) ו-**זלמן** למלה "**לזמן**" [הזה]. גם המלה **שניאור** עצמה כוללת שני מושגי זמן יסודיים בתורה, כי היא עולה **זמן-עת**, בסוד "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים". ההתבוננות הפנימית מגלה שתפקיד הזמן הוא להחדיר לעולם את האורות העליונים. בפרטות, שני-אור רומזים לשלשה זוגות אורות — אור מקיף ואור פנימי; אור המאיר לעצמו ואור המאיר לזולתו; אור ישר ואור חוזר — אותם ניתן להקביל לשבע הספירות מכתר עד תפארת. שני המושגים זמן ועת רומזים לשתי הספירות התחתונות, יסוד ומלכות. הספירות שנתרו — נצח והוד — הן שתי עצות, עצה פעילה (עצת עץ החיים) ועצה סבילה (עצת עץ הדעת), עצות טובות כיצד לקשר את האור לזמן וכך להמשיכו למציאות.

הילולת אדמו"ר הזקן ופרשת שמות

שנה ושנה – היום – הוא גם בחינת ההילולא של אדמו"ר הזקן. התינוק שלנו, שניאור זלמן, נולד במוצאי שבת – פרשת ויחי. אז השבוע שלו נשלם במוצאי שבת פרשת שמות, ממש זמן ההסתלקות של אדמו"ר הזקן.

שניאור-זלמן – אור זמן

אדמו"ר הזקן נקרא **שניאור** על שם **שני-אור**. יש הרבה פירושים בשני-אור. הפירוש הכי פשוט¹, שהתורה היא אור ("תורה אור") ואדמו"ר הזקן כולל שני-אור, גם אור הנגלה דאורייתא, השו"ע של אדמו"ר הזקן, וגם – ובעיקר – אור הנסתר של התורה, רזין דרזין דאורייתא (השמן שבתורה), מה שמלך המשיח (שנמשח בשמן) יגלה. האור השני התחיל להתגלות אצל הבעש"ט, המשיך אצל אדמו"ר הזקן – בספר התניא שלו ובשאר

מזל טוב, ששניאור זלמן הקטן גדול יהיה, כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה, לחופה ולמעשים טובים, בהרחבה.

הרך הנימול נקרא על שם אדמו"ר הזקן, שמחרתיים, כ"ד טבת, ההילולא שלו. בעצם גם היום ההילולא שלו, כי הסתלקות אדמו"ר הזקן היתה במוצאי שבת פרשת שמות, ובכמה שיחות הרבי מסביר באריכות ובעומק את הקשר שלו למוצאי פרשת שמות. יש לו קשר גם לפרשת שמות וגם לראשון של פרשת וארא – "ושמי הוי' לא נודעתי להם"², גילוי שם הוי' דלעילא, שם העצם, שנתגלה ביציאת מצרים³. אם כן, בעצם מוצאי שבת שמות בכל

נרשם על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה. כ"ב טבת ע"ט – כפר חב"ד. ברית שניאור-זלמן שי' גינזבורג.

א שמות ו, ג.

ב ראה תו"א סא, ד; פלה"ר בשלח ד"ה "וירא ישראל"; מעין גנים בשלח.

ג לקו"ד עמ' פג; סה"ש תש"ב עמ' 129 (שכן אמר הבעש"ט על אדה"ז בהיותו בן שלש).

סימן ה-כח עתים הוא "בידך עתתי", ב פעמים יד. יד עולה דוד, וכתוב בכתבי האריז"ל^א ש"עת" היינו מלכות בית דוד. עוד לפני המלה "עת" כתוב "זמן" – "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים". הסימן של עת-זמן הוא עז^ב – "הוי' עז לעמו יתן הוי' יברך את עמו בשלום"^ב – אך בקהלת הסדר הפוך, ה"זמן" קודם ל"עת", ואז באות כח עתים והמלה "זמן" לא חוזרת. צריך להבין מה ההבדל בין 'זמן' ל'עת'. מברכים מעוברת שתלד "בעתה ובזמנה", וכך הרבה פעמים מברכים שכל דבר יהיה "בעתו ובזמנו" ("את הכל עשה יפה בעתו"^ג). גם ביאת המשיח צריכה להיות "בעתו ובזמנו" – "בעתה אחישנה"^ד, שתהינה שתי הבחינות יחד, כי בכל בחינה יש מעלה. יש מעלה ב"בעתה" ומעלה ב"אחישנה", ופשט הפסוק שהולכות יחד – כשמגיע הרגע המתאים, "בעתה", "עת לעשות להוי'^ה", יתקיים "אחישנה" והגאולה תבוא מהר. לכך אנחנו מייחלים, שאף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא ("כי עת לחננה כי בא מועד"^ו).

ד עתים. עד ז' זמן – ז פעמים מ פעמים | במ"ק = 140 = 5 פעמים עת (28). במספר הרגיל (מספר הכרחי) היחס הוא: זמן = 14000, עת = 28000, "שלם וחצי", שני זמנים בעת אחת.

י תהלים לא, טז.

יא ראה מאו"א מע' ע את סט.

יב האותיות ע-ז מתחלפות באתב"ש – ז היא האות השביעית, החביבה, מתחלת הא-ב ו-ע היא האות השביעית מסוף הא-ב, והוא פרוץ התפארת של אתב"ש. עז פאר = משיח, אותיות המילוי = ישראל, ודוק.

יג תהלים כט, יא.

יד קהלת ג, יא. "את הכל עשה יפה בעתו" = 1404 = שבת שבת (נד, ג"פ חי, פעמים הוי') – "אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד הן נגאלים", היינו סוד "בעתה אחישנה", כמו שיתבאר בסמוך.

טו ישעיהו, ס. כב, וראה באריכות בספרנו בעתה אחישנה.

טז תהלים קיט, ככו.

יז תהלים קב, יד. "עת לחננה" = תריג, על ידי השלמת תריג מצות התורה באה "עת לחננה". ידוע ש"עת" במספר קדמי = 1820, סוד פעמים הוי' (מספר אזכרות שם הוי' בכל התורה

דרושיו – ומלך המשיח שיבוא ויגאלנו תיכף ומיד ממש ישלים את גילוי התורה החדשה.

על השם זלמן אומר הרב^א שהוא אותיות לזמן – ממשיך את השני-אור לזמן, כמו שמברכים "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה". בברית מילה, לפי מנהג חב"ד לא מברכים שהחיינו, בגלל צער הרך הנימול, אבל הכוונה הפנימית – ההודיה שבלב – ודאי נמצאת. אם כן, בפנימיות יש את ה"שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", ו-לזמן אותיות זלמן. זלמן עולה 127 – הזמן הראשון שמופיע בתורה לגבי חיי יהודי, "שני חיי שרה" ("כולן שוים לטובה"^ב).

בכל אופן, השם שניאור-זלמן מגלה קשר, שמצריך התבוננות, בין אור לזמן. מה הקשר? הזמן הוא הבריאה הראשונה של ה' – "בראשית" (לשון זמן) רומז לבריאת הזמן עצמו (את החידוש שהזמן מחודש מביא אדה"ז בשם הרב המגיד). יוצא שכל ענין הזמן הוא הכח להמשיך את האור למטה, "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים", תכלית כוונת בריאת העולם. לכן בריאת הזמן קודמת ל"ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור"^ג. הכל רמוז בשם שניאור-זלמן.

"זמן" ו"עת"

יש שני לשונות זמן בתורה, הכתובים בתחלת פ"ג בספר קהלת: "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים". הפסוק ממשיך ב-כח עתים, החל מ"עת ללדת" וכלה ב"עת שלום"^ד.

ד לקו"ש ח"ו עמ' 41; חכ"א עמ' 273 (ע"פ לקוטי לוי יצחק אג"ק עמ' רנד. וראה רמז לכך באג"ק אדה"ז אגרת קטט).

ה בראשית כג, א וברש"י.

ו יסידור עם דא"ח שער הק"ש רד"ה "להבין פ' ראשונה" (עה, ד). ראה גם או"ת (הוצאת קה"ת) שצא.

ז תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.

ח בראשית א, ג.

ט במ"ק, עת בהכאת אותיות, ע פעמים 7, פעמים 4 = 28, כח עתים. וכך סדר כח העתים – ז פסוקים שבכל אחד מהם

אופן הפשט הוא שני-אור, הרמז מקשר עוד יותר בין המושגים אור וזמן – זמן (עם כח העתים המתפשטים ומתפרטים ממנו) הוא כח להמשיך אור, אוחז באור וממשיך אותו לתוך המציאות שלנו, 'לזמן', שניאור-זלמן.

זוגות של מושגי אור

נחזור לאור: איפה יש שני "אור" בתורה? "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור". בשאר הדברים כתוב "ויאמר אלהים... ויהי כן", ודווקא באור יש שני-אור – "יהי אור ויהי אור". מהם שני ה"אור" הללו? יש כמה פירושים בחסידות. קודם אמרנו שהם אור הנגלה ואור הנסתר. יותר בהפשטה, שתי בחינות האור בחסידות – "יהי אור ויהי אור" – הן זוג אורות. יש כמה זוגות כאלה:

אור ישר ואור חוזר.

אור מקיף ואור פנימי.

אור המאיר לעצמו ואור המאיר לזולתו, דהיינו אור מופנם ואור מוחצן.

שלשת הזוגים האלה אינם זהים – כל אחד קובע ברכה לעצמו, משהו אחר. אור מקיף ואור פנימי הם זוג עצמי של שני-אור וכך, גם הזוגות האחרים. כנראה יש כמה וכמה שניאורים – שני-אור אחד, שיש לו אור מקיף ואור פנימי, שני-אור שני, שיש לו אור ישר ואור חוזר ושני-אור שלישי, שיש לו אור המאיר לעצמו ואור המאיר לזולתו. אנחנו מברכים את השניאור שלנו שיהיה לו את כל השני-אור, בנוסף על הפשט הראשון – אור הנסתר ואור הנגלה.

אם רוצים להבין מושגים מופשטים, יש לנו את יסוד חכמת הנסתר, "עשר ספירות בלימה"², וצריך להתבונן איך מופיעים זוגות שני-אור אלו בספירות העליונות:

האריז"ל אומר³ ש-עת היינו המלכות לפני הזיווג, לפני ביאת הגואל – גואל צדק, שגואל את ה"צדק [מלכותא קדישא]"⁴ והופך אותה ל"צדקה"⁵ – שאחריה ה"עת" הופכת להיות "עתה", עכשיו, היינט, נאו. אם כן, יש בחינה של 'עת', והתפקיד שלנו להמשיך לה את ה"חסדים" – על פי פשט, על ידי הרבה עשית חסד בעולם, ולהאיר "תורת חסד" בעולם – ולהפוך אותה ל'עתה', עכשיו, ברגע זה ממש. מהו 'זמן'? מהו הפשט הפשוט? אם אני אומר 'יש זמן' הכוונה שיש מספיק זמן, יש די זמן. 'זמן' משמע גם משך זמן מסוים, כמו שבישיבות יש 'זמן קיץ' ו'זמן חורף' – זמן הוא תקופה מסוימת – אבל 'עת' היא לשון עכשיו, לא משך זמן, אלא רגע, "רגע כמימרא". "לכל זמן" – יש זמן להכל, וגם הכל מזומן, כמו שנסביר בשם חז"ל, שהכל מזומן מראש. כשה' ברא את העולם הוא ברא את הזמן, והכוונה שכבר זימן את כל מה שעתיד להיות "שער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל", והכל מוכן ומזומן מהרגע הראשון. כאשר מגיע הרגע המסוים – "את הכל עשה יפה בעתו" – זהו ה'עת', ה"בעתה אחישנה", עכשיו הגיע הרגע של ביאת הגואל.

כמות שוות יחד שתי הבחינות, 'זמן' ו'עת'? 567, בגימטריא שניאור. יש כאן כוונה מאד מכוונת ומדויקת. על פי פשט שניאור היינו שני-אורות, אבל לפי הרמז הפשוט הזה שניאור כולל שתי בחינות של זמן. היות שבכל

כולה, "סוד הוי' ליראיו"). והוא עולה ו"פ יעקב. "לחנה" במספר קדמי = 546 = ג"פ יעקב. יחד, "עת לחנה" = 2366 = אחד פעמים יעקב (דוד) פעמים אחד ברבוע, ז פעמים הוי' פעמים אחד). יחד עם "עת לחנה" (תריג) ובמילוי (1246) = 4225 = 65, שם א-דני, ברבוע. במספר סדורי, "עת לחנה" = 91, משולש 13 (7 פעמים 13, הערך הממוצע של כל אות). במספר קטן, "עת לחנה" = 37. 37 = 91 613 = 741 = משולש 38 (עת במ"ס), 19 פעמים 39, "הוי' אחד".

יח הקדמת תקו"ז ("פתח אליהו").

יט ע"ח של"ט (מ"ן ומ"ד) דרוש יד, ובכ"ד.

כ ספר יצירה פ"א מ"ד; במדבר רבה יד, יא; ילקו"ש מלכים רמז קפה.

אור מקיף ואור פנימי – כתר ודעת

נתחיל מאור מקיף ואור פנימי:

אור מקיף בנפש הוא הכתר – או שהוא רצון, או תענוג או אמונה. כל ה-ג רישין שבכתר הם אורות מקיפים. בנפש יש שני מקיפים, חיה ויחידה – אמונה בה' כבורא עולם (בכל רגע תמיד) היא חיה, מקיף הקרוב, ואמונה בעצמות ה', הקדוש ומובדל ממציאות העולמות, היא יחידה, מקיף הרחוק. הכל אור מקיף בנפש.

אם אור מקיף בנפש הוא בכתר, מהו אור פנימי? הם זוג – אור פנימי הוא דעת, "ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים"²². הדעת היא כח חדירה בנפש – להחדיר את האור לתוך חדרי הלב. מהם חדרי הלב? **חדר** ראשי תבות **חסד-דין-רחמים**, שלשה חדרים, ואחר כך "כל הון יקר ונעים" עוד שלשה חדרים, כנגד **נצח-הוד-יסוד** (נעים-הון-יקר, בהתאמה)²³. דעת היא "מפתחא דכליל שית"²⁴ – כח בנפש להחדיר את האור העליון של ה', להפוך את המקיף לפנימי.

לכן, אם מברכים את **שניאור** שלנו שיהיה **שני-אור**, שיהיה לו גם אור מקיף וגם אור פנימי, היינו שיהיה גם גדול באמונה – העיקר אצלנו, עם ישראל, שאנחנו "מאמינים בני מאמינים", אבל גם גדול בדעת. בהיותו קשור לרבי, לתורת החסידות, יש לו כח של "רעיא מהימנא" (לרעות ולפרנס את האמונה, כמ"ש "ורעה אמונה"²⁵), להפוך את האמונה לדעת, אור מקיף לאור פנימי. זהו השני-אור הראשון.

אור המאיר לעצמו ואור המאיר לזולתו – חו"ב ותפארת

מי השני-אור השני? נלך לפי סדר הספירות – הזוג הבא הוא "אור המאיר לעצמו" ו"אור המאיר לזולתו". "אור המאיר לעצמו" היינו מוחין בעצם (יש כמה מדרגות מוחין), שהם בעצם שעשועים עצמיים – חכמה ובינה (אלפיים שנה שקדמה תורה לעולם²⁶) – "שעשעים יום-יום"²⁷) הן "אור המאיר לעצמו", אור מופנם. מהו "אור המאיר לזולתו"? תפארת, "מה שמו [אבא, חכמה] ומה שם בנו [תפארת]"²⁸, מדת הרחמים. יש גם חסד, כפי שתיכף נסביר – אבל עיקר האור המאיר לזולתו הוא כללות ה-ו קצוות, ועיקר ה-ו קצוות הוא ספירת התפארת.

זהו השני-אור השני, שיש לו גם אור מופנם, אור המאיר לעצמו, מוחין בעצם, וגם אור המאיר לזולתו, שמרחם על הבריות, ו"כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים"²⁹. על המשיח כתוב "כי מרחמם ינהגם"³⁰ ("כי מרחמם" בגימטריא **משיח**). יש לו מוחין בעצם ועיקר תכונתו-מדתו היא רחמים, "תורה חדשה מאתי תצא"³¹, להאיר את העולם, אפילו לאומות העולם, אור לגוים. זהו כח האור השני, אור המאיר לזולתו.

אור ישר ואור חוזר – חסד וגבורה

השני-אור השלישי הוא אור ישר ואור חוזר. כתוב בפירוש בקבלה וחסידות שאור ישר הוא חסד, כטבע המים היורדים ממעלה למטה,

כה שה"ש רבה ה, י ובכ"ד.

כו משלי ח, ל.

כז שם ל, ד.

כח שבת קנא, ב.

כט ישעיה מט, י.

ל ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

כא משלי כד, ד.

כב ראה ישעוריים בסוד ה' ח"ג עמ' רז-רו (ובכ"ד).

כג זהר ח"ב קעז, א.

כד תהלים לז, ג.

הכתר והדעת. מה נשאר? הנהי"ם.
אמרנו ש-**שניאור** בגימטריא **זמן-עת**. כפי שהוזכר, כתוב בפירוש ש"עת" היינו מלכות, **דוד**, "בידך עתתי". מה לגבי זמן? מופיע בכתבי האריז"ל שגם 'זמן' הוא מלכות, אבל עיקר הדרוש שמסביר את סוד המלה 'זמן' קשור לדין "מצוות עשה שהזמן גרמא"¹⁷, מהן נשים פטורות.

האריז"ל מסביר¹⁸ שמהחזה ולמטה הז"א והנוקבא דבוקים יחד - כך בראשית האצילות - ומקום הדבקות יחד, דו-פרצופים זו"ן, מכונה 'זמן'. סוד המלה זמן הוא מקום הדבקות. אין הכוונה לדבקות שבפסוק "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד"¹⁹ - זו הדבקות שאחרי הנסירה, וכאן מדובר בדבקות שלפני הנסירה, הדבקות הראשונה מצד האחור, "אחור וקדם צרתני"²⁰, "דו פרצופין נבראו"²¹. גם אחרי הנסירה רושם הדבקות הראשון נשאר, כי זו מציאות של קדושה, וכל מציאות של קדושה נשארת לעולם ועד. האריז"ל אומר שכל מצוות עשה שהזמן גרמן שייכות לשם. כל מצוות עשה הן חסדים, אבל יש חסדים מהחזה ולמטה - ב"זמן", מקום הדיבוק - ויש חסדים מהחזה ולמעלה, לפני שמתחיל פרצוף הנוקבא. למעלה מהחזה יש "מצוות עשה שלא הזמן גרמן", אבל למטה ממקום הדיבוק יש "מצוות עשה שהזמן גרמן", שמספיק שהזכר מקיים ובכך מוציא ידי חובה את האשה.

בכל אופן, בנוגע לענייננו, יוצא שסוד המלה 'זמן' הוא מקום הדיבוק המקורי בין הז"א והמלכות. בהיות הזמן מקום הדיבוק

ואור חוזר הוא גבורה, אש, העולה ממטה למעלה. הגבורה היא עמוד העבודה, על דרך עבודת הקרבנות, עליהם כתוב "רזא דקרנא עולה עד רזא דאין סוף"²² - העלאה מלמטה למעלה. יש עוד זוג מושגים מאד חשובים בחסידות - המשכה והעלאה. כל המשכה היא מכח החסד וכל העלאה היא מכח הגבורה. זהו הזוג השלישי - "ויאמר אלהים יהי אור [החסד] ויהי אור [הגבורה]". גם בתניא²³ מביא אדמו"ר הזקן את הרמז ש"**ואהבת**" עולה בגימטריא ב"פ **אור**, אור היראה-גבורה, כפי שהיא כלולה באהבה, ועצם אור האהבה-חסד. "בנין המלכות מהגבורות"²⁴, סתם אור חוזר הוא תכונת הנוקבא (העלאת מ"ן), אבל הכח להעלאה באור חוזר בא מהגבורה.

בדא"ח מוסבר ההבדל בין חסד לרחמים (פנימיות התפארת) - חסד היינו עצם הרצון להשפיע, "אור ישר", כטבע המים היורדים ממקום גבוה למקום נמוך על מנת להשפיע, אך הרחמים היינו הרצון הפנימי שהשפע יתקבל בכי טוב בכלי המקבל (ושם יפנה וירבה), הענין המודגש בביטוי "אור המאיר לזולתו", "לזולתו" דווקא, העיקר שהזולת יקבל ויהנה מהאור (והיינו סוד יפי מדת התפארת, היחוד והזיווג בין המשפיע והמקבל להוליד תולדות).

"זמן" ו"עת" - יסוד ומלכות

אם כן, מה למדנו עד כאן? שיש שלשה שני-אור, שבספירות מתחילים מהכתר, האור המקיף, ומגיעים עד התפארת, אור המאיר לזולתו. הכל אורות. כמה ספירות עשינו עד כה? כתר, חכמה, בינה, דעת, חסד, גבורה, תפארת - שבע הספירות העליונות, כולל

לד קידושין פ"א מ"ז.

לה שער מאמרי רשב"י עמ' ט.

לו בראשית ב, כד.

לז תהלים קלט, ה.

לח ברכות סא, א ובכ"ד.

לא ראה זהר ח"ב רלבט, א; ח"ג כו, ב.

לב ספמ"ג.

לג ע"ח שכ"ה (דרושי הצלם) דרוש ב; של"ד; טעמי המצות פרשת בהעלתך; סדור עם דא"ח ד"ה "ברוך מרחם על הארץ".

נקראו בלשון הזהר^{מב} "עֲטִין", עצות. שוב, עצה היא אור מעשי, הדרכה בחיים ("ארח [נוט'] אור-חיים] חיים"^{מב}) – המשכה מהכליות, הפרקים העליונים של נצח והוד, לרגלים, הפרקים התחתונים של נצח והוד). בסוד ההיכלות בקבלה^{מב}, נצח והוד (שברקיעים נכללים ברקיע "שחקים") הם "היכל נוגה" (היכל הנצח) ו"היכל עצם השמים לטהר" (היכל ההוד) – שני סוגי אור.

לפני כמה ימים^{מב} הסברנו שכאשר משיהו בא עם שאלה מה לעשות – או האם בכלל לעשות משהו, או שה' כבר ידאג שיהיה בסדר – אפשר לתת שתי עצות: עצה פעילה – 'תקום ותעשה משהו' (תהיה חשמונאי, כפי שדובר בחנוכה) – שבאה מצד הנצח, או עצה סבילה – 'לך לישון, כמו חזקיהו, וה' כבר ידאג, הכל יסתדר על הצד הטוב ביותר' – שבאה מצד ההוד^{מב}, הסברנו ששתי העצות הן בסוד "עץ הדעת טוב ורע", אך הפשט הפשוט הוא ששתי העצות (סוד) "עצות מרחוק אמונה אמין"^{מב}) הן סוד שני העצים שבגן עדן מקדם (עדן לשון "זמן ועדן"^{מב}, שם נרדף לזמן) – "עץ החיים" (עצה פעילה של "האיש החפץ

(שבצד האחר, 'רוח'-כיוון היסוד כנודע) הוא רומז לספירת היסוד, הכח המיוחד-מדבק את זו"נ (גם קודם הנסירה וגם לאחר הנסירה, "ודבק באשתו והיו לבשר אחד"). אם כן, אפשר לומר ש"זמן ועת" ב"לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים" היינו יסוד ומלכות. "לכל" שוה יסוד ואחר כך יש כח עתים של המלכות, דוד ושלמה.

לפי זה, כל האורות הנ"ל (ששה אורות, בסוד ששת צירופי המלה אור) יורדים מהכתר עד התפארת (שבע ספירות), ג בחינות שני-אור שהסברנו, כדי להמשיכם למטה, לזמן (זלמן). מי אומר "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים"? קהלת – שלמה המלך (במ"ק, שלמה-קהלת = 28, כח עתים). שלמה באידיש הוא זלמן. הוא אומר הרבה פסוקים, כתב שלשה ספרים קדושים, אבל הפסוק של הזמן והעת הוא פסוק ממצה לגמרי – פסוק מובהק של שלמה המלך (= עת) בספר קהלת, שבעצם בא לחבר את היסוד והמלכות ולהמשיך את כל האורות למטה, שיהיה שניאור-זלמן.

עצות הנצח וההוד – ממוצע בין אור לזמן

מה עדיין חסר לנו? נצח והוד. אמרנו שכשיו שמכתר עד תפארת הכל 'אור', ויסוד ומלכות הם כבר 'זמן' ו'עת'. מה יכול להיות ביניהם, בנצח והוד? הפשט של נצח והוד בחז"ל הוא "כליות יועצות"^{מב}, שתי עצות. עצה היא גם סוג של אור – לתת למישהו עצה היינו להאיר לו את דרך החיים (בסוד "דרך עץ [לשון עצה] החיים"^{מב} מצד הנצח בפרט, וכמו שיתבאר). תריג מצות התורה, כמנין אורות,

מא ח"ב פב, ב.

מב תהלים טז, א. משלי ה, ו; טו, כד.

מג זחר ח"א מא, א (ואילך); ח"ב רמה, א (ואילך); ע"ח שמ"ו (כה"פ) פ"ג.

מד התוועדות זאת חנוכה.

מה בתניא פכ"ו כתוב "והנה עצה היעוצה... לקבולי בשמחה", היינו עצה סבילה מצד ההוד, ומדובר שם ביסורי עניני עוה"ז (בחי' "עץ הדעת... ורע", דעת לשון שבירה כנודע, ודע ורע לשון נופל על לשון), שדווקא בהם העצה הנכונה, ככלל (וכמובן שיש הרבה יוצאים מן הכלל, דוגמת עניני רפואה בהם התורה מורה בפירוש "רפא ירפא", "מכאן שנחנה רשות לרופא לרפאות", וגם בכך דעות שונות, ואכמ"ל), היא לקבולי בשמחה (וכמבואר באגה"ק לא לחפש עצות כו' להמלט מהתוכחת מגולה של אבא אוהב כו' עיי"ש), סוד "בינה [שמחה] עד הוד אתפשט".

מו ישעיה כה, א.

מז דניאל ז, יב. בהכאת אותיות, זמן = עדין! "לכל זמן" = גן עדן, וכמו שמבואר בפירוש במדרש קהלת דלקמן.

לט ראה תקו"ז תקון מח (פה, א); תניא אגה"ק טו.

מ בראשית ג, כד.

ולסיכום:

כתר

אור מקיף

חכמה ובינה

אור המאיר לעצמו

דעת

אור פנימי

גבורה

אור חוזר

חסד

אור ישר

תפארת

אור המאיר לזולתו

נצח

עצה פעילה

הוד

עצה סבילה

יסוד

זמן

מלכות

עת

מדרש קהלת על "לכל זמן"

נסיים בדברי מדרש קהלת^{נא} על הפסוק "לכל זמן"^{נב} ונקשר אותם לברית מילה,

נא קהלת רבה ג, א.

נב רמזי הפסוק: "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים" = 2114 = 7 פעמים **בקר**. במעשה בראשית נאמר 6 פעמים "ויהי ערב ויהי **בקר**", אך הבקר השביעי, של יום השבת קדש, נעלם. בפסוק הזה גם הוא רמוז. "וישכם אברהם בבקר", וכן אצל משה רבינו כל עליותיו להר (לשון אור בהיר כנודע) היו בבקר. בקר היינו תחלת הארת אור-ענין חדש, היינו הפשט של "לכל זמן וגו'", "את הכל עשה יפה בעתו" (שבת-שבת כ"ל), "הבקר אור" (אור = שבת = 702 כנודע).

והנה, **זמן-עת** במילוי, מילוי המילוי ומספר קדמי (כנגד חב"ד כנודע) = 4228 = 2 פעמים 2114 = "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים"!

וביחד עם השרש, **זמן-עת (שני-אור)**, כל ארבע הדרגות (כנגד חב"ד) = 4795 = 35 פעמים 137 (= 5 פעמים "אך בצלם יתהלך איש", סוד קצבת הזמן והעת לכל איש ואיש) כאשר רק **זמן** בארבע הדרגות = 1295 = 35 פעמים 37 (ועת בארבע הדרגות = 3500, 35 פעמים 100, וכידוע הקשר העצמי בין 37

חיים... נצר לשונך מרע... סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו"^{נח}, תהליך המתחיל מ"שב ואל תעשה" אך מגיע לעצמה רבה של "קום עשה", עד לרדיפת השלום במקום אחר, לצאת ממקומו לגמרי, ודוק היטב) מצד הנצח (סוד חיים נצחיים) ו"עץ הדעת טוב ורע" (עצה סבילה) מצד ההוד (לפעמים עצה סבילה היא עצה טובה ולפעמים היא עצה רעה^{נד}).

בכל אופן, עצות הן סוג של אור (כמו פנסים, המאירים את הדרך בחשכת לילה – עד התפארת הכל יום, "ויקרא אלהים לאור יום"^{נו}), וכאן אפשר לומר שעצות הנצח וההוד, "כליות יועצות", הן בין ששת האורות (שלשת פירושי שני-אור) לזמן המתרגם את האורות למציאות ממש (בסוד **זמן-עת = שניאור**)^{נז}.

מח תהלים לד, יג-טו.

מט בראשית א, ה.

נ ששת האורות עם הספירות שכנגדם: **כתר-אור מקיף, חכמה-בינה-אור המאיר לעצמו, דעת-אור פנימי, חסד-אור ישר, גבורה-אור חוזר, תפארת-אור המאיר לזולתו** = 6223 = 7, 49 ברבוע, פעמים 127 (**לזמן [זמן]**), חיי שרה, שלמות הזמן כ"ל, והוא מספר השבת השביעי, החביב, שבת שבשבת). ארבעת האורות הראשונים עם שמות הספירות שלהם = 3556 = 28 (משולש 7) פעמים 127, ואילו שני האחרונים = 2667 = 21 (משולש 6) פעמים 127 (חלוקת 7, 49 ברבוע, למשולש 7 ומשולש 6, כידוע הכלל בזה)! והנה, **יסוד-זמן מלכות-עת** = 1143 = 9 (3 ברבוע) פעמים 127 ויחד עם 6223 ה"ל" = 7366 = **חן** (המתחלק ל**מט-ט** כנודע) פעמים 127. והנה, **נצח-עץ החיים הוד-עץ הדעת טוב ורע** = 1328 וביחד עם 7366 = 8694 = 42 (שם **מב**, סוד "אהיה אשר אהיה") פעמים **אור** (התחלנו משלשה פירושי שניאור, דהיינו 6 פעמים-צירופי **אור**, ובסוף קבלנו 42 פעמים **אור**, כלומר שכל אור הכפיל את עצמו פי 7, הכל **אור** (גדול)!

והנה, 6 פעמים **אור**, 2 פעמים **עצה, זמן-עת** = 2139 = 3 פעמים **תשובה**, 31 פעמים 69 (31 = 69 משלימים לשלמות של 100), כאשר 69 הוא שלישי **אור** (הערך הממוצע של שלש אותיות **אור**). ידוע בקבלה שכל מציאות בעולם מתחלקת ל-3 בסוד ראש-תוך-סוף, וממילא כל דבר כלול מ-3 (פעמים עצמו). ועל פי עקרון זה, אם נכפיל 2139 פי 3 נקבל 6417 = 31 (שם **א-ל**) פעמים **אור** (סוד "אל הוי' ויאר לנו") וביחד עם 42 פעמים **אור** הנ"ל (בחיבור החשבון הכללי לחשבון המפורט, "כלל שהוא צריך לפרט כו") נקבל **אל-ב** (אל בחינת כלל ו**ב**- בחינת פרט) = **חכמה** (סוד "כלם בחכמה עשית" – 'כולם ב**אלב**'ם עשית", כנודע מבעל מגלה עמוקות זי"ע) פעמים **אור**, ודוק.

המצוה שעכשיו זכינו לקיים:

"לכל זמן ועת לכל חפץ". זמן היה לו לאדם הראשון שיכנס לגן עדן ["לכל זמן" = גן עדן כנ"ל], שנאמר "ויניחהו בגן עדן"²², וזמן היה לו שיצא משם, שנאמר "ויגרש את האדם וגו"²³. זמן היה לו לנח שיכנס לתיבה, שנאמר "בא אל התבה וגו"²⁴, וזמן היה לו לצאת, שנאמר "צא מן התבה וגו"²⁵, זמן היה לאברהם שינתן לו המילה, שנאמר "ואתה את בריתי תשמור"²⁶, וזמן היה לבניו להמול מהן שימולו בשני מקומות, אחת במצרים ואחת במדבר, שנאמר "כי מולים היו כל העם היוצאים וגו"²⁷.

במאמר אדמו"ר הזקן לברית²⁸ כתוב שאברהם אבינו חכה עד גיל 99 לקיים את מצות ברית מילה (אף על פי שקיים את כל התורה כולה עד שלא נתנה) כדי שיזכה למילה הגדולה מלמעלה למטה. כשאומרים למישהו 'יש זמן' הכוונה היא שיש זמן עד שהדבר יבוא וגם משמע שיש זמן שהוא אכן יבוא, ויש לחכות עד הזמן המיועד (וכמו שנאמר על המשיח "בא יבא לא יאחר"²⁹). אם אתה אברהם אבינו – יש זמן, חכה, עד שה' יאמר לך לעשות ברית מילה. אחר כך בניו עושים ברית מילה לפני יציאת מצרים, עכשיו (לפי קריאת התורה). אמרנו בברכת הברית "בדמין חיי... בדמין חיי"³⁰ – דם הפסח ודם המילה³¹. הגיע הזמן למול – לפני יציאת מצרים. אחר כך, כעבור ארבעים

שנה, שוב הגיע זמן למול – יהושע מל את העם שנית בגלגל. הגלגל הוא סוד גלגל הזמן – גלגל בגימטריא היה-הוה-יהיה.

אם כן, לדברי המדרש "לכל זמן" הולך על אדם הראשון, על נח, אברהם אבינו ואחר כך בני אברהם אבינו (ורמו נאה: **אדם הראשון נח אברהם**, כלשון המדרש, עולה **בראשית** שעולה **שלשה דברים יחד** כנודע מר"א אבולעפיא). אחר כך המדרש ממשיך על "ועת לכל חפץ תחת השמים":

"ועת לכל חפץ תחת השמים". זמן היה שתנתן התורה לישראל. א"ר ביבי זמן היה לאותו דבר שהיה נתון למעלה מן השמים ועכשיו יהיה נתון למטה מן השמים, ואיזו? זו התורה, שנאמר "וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר"³².

היום קוראים ל"עת" – עיתוי נכון. יש עת שצריך להוריד את ה"חפץ", שקודם היה למעלה מן השמים, שיהיה "תחת השמים" – עת למתן תורה. קודם התורה היתה למעלה מן השמים, ואחר יציאת מצרים (בה מלו עצמם והמשיכו את ברית אברהם אבינו, "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו") הגיע העיתוי להוריד את כל התורה אל תחת השמים. המדרש מסיים "וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר" – שה' לא השאיר למעלה כלום, לא אות ולא תג. את כל התורה כולה, כולל תורת משיח, ה' הוריד "תחת השמים", כי הגיע העיתוי.

סיכום

אם כן, יש לנו דרוש של אור וזמן, שיצא מהרמז של **שניאור**, העולה **זמן-עת**, ומההקבלה לספירות יצא עוד חידוש, שבין האור והזמן יש עוד משהו, כמו בין כל שני דברים-קצוות שצריכים ממוצע מחבר – עצות. כדי לחבר את

1371, גילוי אברהם ויצחק בעקדה!

גג בראשית ב, טו.

נד שם ג, כד.

נה שם ז, א.

נו שם ח, טז.

נז שם יז, ט.

נח יהושע ה, ה.

נט תו"א יג, ב.

ס חבקוק ב, ג.

סא יחזקאל טז, ו.

סב שמות רבה יז, ג ובכ"ד.

סג שמות כ, א.

– הגיע הזמן. שכל האורות ימשכו "לזמן הזה", שנוכל לברך "שהחיינו" – מהברכות שנזכה לברך תיכף ומיד ממש על ביאת מלך המשיח. שרנו כמה מניגוני אדמו"ר הזקן, שניאור-זלמן, ואפשר לסיים בעוד אחד – ניגון "צמאה" מחבר בין אדמו"ר הזקן לרבי, כי הרבי לימד אותו "צמאה" ואמר שהוא ניגון של אדמו"ר הזקן.

האור לזמן, שהזמן ימשיך את האור למטה, צריך עצה טובה. **תשע"ט** היינו תהא שנת עצה טובה – עצה לקום ולעשות משהו, כמו שהרבי אומר "עשו כל אשר ביכלתכם"^{טו}. העצה ממשיכה את האור, נותנת כח לזמן להאחז באור ולהמשיך אותה למטה. זהו סוד הזמן – הגיע הזמן! ששניאור זלמן שלנו יבשר את הגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו

סד שיחת כ"ח ניסן תשנ"ב.

להאזנה:
חייג לפנימיפון: 079-9211452 שלוחה 4 וזא 9
http://www.pnimi.org.il/images/mp3/414_N.mp3

ניגון | 399 | כ"ח סיון תשע"ח

גלות הדעת

מעין גנים - נקודה חסידית בפרשת וארא

דבר. כח הדעת הוא כח השכל להכיר באופן ממשי כל דבר ולחוש באמיתותו ומציאותיותו (ולא להכירו רק כאפשרות שכלית מופשטת, כידע שלא נתפס לאדם כממשות). כלפי דבר ממשי ניתן ליצור רגש – וגם בשכל, אין רגש כלפי עיון שכלי מופשט ללא התקשרות בו עד לתפיסתו כמוחשי – ולכן מכונה הדעת "מפתחא דכליל שית"^ח, היא המפתח הכולל את כל שש מדות הלב (- ששת סוגי הרגש) ומפעילה אותן.

אכן, בדעת עצמה קיימות רמות שונות ומגוונות, ובהתאם לכך משתנה גם עוצמת הרגש המתעורר ממנה ועוצמת ההזדהות האישית עם מה שנתפס בדעת. כך, אצל כל אחד מאלו שכח הדעת נגאל אצלם ביציאת מצרים מדובר ברמה אחרת של דעת, והדבר מתבטא במה שמעורר את הדעת ובעומק הנפשי שלה:

סדרת המופתים

במהלך הפרשיות מופיעים ארבעה שלבי גאולת דעת: ראשית יודע ה' על מצבם של בני ישראל, אחר כך הוא נודע למשה בסנה בשם הוי' (בניגוד לאבות – "ושמי הוי' לא נודעתי להם"^ט), משה נשלח לגאול את ידיעת ה' של ישראל, ובסוף התהליך ידעו גם מצרים את ה'. לכל שלב מאלו נדרשים יותר מופתים: ה' יודע את סבל ישראל ללא שום מאורע –

פרשתנו היא חלק ממכלול פרשות העוסקות בגלות מצרים ובשלבי יציאת מצרים. בקבלה^ה ובחסידות מבואר כי הכח העיקרי שהיה בגלות במצרים הוא כח הדעת על רמותיו השונות – החל מכח הדעת האנושי ועד לשרשו שבכח הדעת האלקי. ואכן, בכתובים חוזר שוב ושוב מושג הידיעה: המפנה בגלות מצרים הוא כאשר מתעורר כח הדעת של ה' להתיחס לנאקת בני ישראל ונאמר "וידע א-להים"^ז (וכפי שאומר ה' למשה: "ידעתי את מכאביו"). תכלית גאולת מצרים היא גאולת הדעת של עם ישראל, כמפורש בפרשתנו: "וידעתם כי אני הוי' א-להיכם"^ח. אפילו כלפי כח הדעת של פרעה, שאמר "לא ידעתי את הוי'", מפורש בפרשתנו שהתכלית היא להגיע למצב בו "וידעו מצרים כי אני הוי'".

מהי גלות וגאולת הדעת? דעת פירושה 'יחוד' – הדעת היא כח האדם לצאת מעצמו, להתיחס באופן ישיר למציאות שמחוץ לו ולהתיחד עמה. אין זו הכרה שכלית מבחוץ, אלא ידיעה פנימית ועמוקה, התקשרות הנפש

התוועדות כ"ד טבת ה'תש"ס, מוצש"ק פרשת שמות. נרשם ע"י איחאל גלעד.

א ראה שער הפסוקים פרשת שמות; שער הכוונות ענין פסח; פרי עץ חיים שער חג המצות.

ב שמות ב, כה.

ג שם ג, ד.

ד שם ו, ד.

ה שם ה, ב.

ו שם ז, ה.

ז ראה סוד ה' ליראיו שער אפ"ג (ובשיעורים בסוד ה' ח"ג); ספר הנפש פ"ז.

ח זהר ח"ב בקעו, א.

ט שמות ו, ג.

המדור מוקדש לזכות:

הרכה הנולדת מלכה תחי' פוקס - ז' טבת. שתגדל להיות חסידה יר"ש ולמדנית

י המכות, כשהאמונה הלא מודעת נמשכה לכחות המודע, אך ראשית ועיקר אמונתם וידיעתם את ה' הם על-מודעים); מופת הסנה מכון כנגד "חביון עז העצמות"³¹ המסתתר ברדל"א – הוא ממחיש למשה שה' מצמצם עצמו לסנה ונמצא עם ישראל בצרה – והוא מעורר ומפעיל אצל משה את עצם ה"חלק אלו-ה ממעל"³² שבנשמה באופן גלוי.

כח הדעת – לצאת אל הזולת

כדי לחדד את ההבדל בין רמות הדעת שהתגלו, יש להבין שסגולת הדעת היא היכולת 'לצאת מעצמי', לחוש זולת אמיתי ואז ליצור רגש – לא רגש כחוויה פנימית בלבד, אלא רגש פועל, פורה ויוצר במציאות, הנוגע במציאות שנודעה ומתייחד עמה.

כח הדעת נבחן, אם כן, בעומק היציאה מעצמי וההגעה אל הזולת, וכעומק הדעת מתרבה כחה לפעול במציאות. במישור זה, מתברר שהדעת של מצרים אינה דעת כלל, משום שאינה חורגת מתחום המודע המודד את המציאות בקנה המדה של עצמו ושל תחום השגתו. אין זו יציאה אל זולת ממשי אלא רק הכרה מוחשית בהשלכותיו עלי – הדעת במצרים מאפשרת להם לפחד מה', להבין שהוא משפיע ממש על חייהם ולגרום להם להתנהג נכון למען עצמם. אין הם מסוגלים לצאת מתפקוד אנוכי ולהתקשר לזולת, כך ביחס לה' וכך ביחס לכל מציאות – הכרתם ורחמייהם מסורסים מכל יכולת לפעול³³.

יב, (כג) ו"נפש" פירושה רצון (כבספוק "אם יש את נפשכם"); מופת הצרעת כנגד התענוג – צרעת היא נגע שכנגד הענוג; מופת הנחש כנגד האמונה, הוא מגלה את סוד נשיות ההפכים שבאמונה וכחה לשנות מציאות.

יג שער מאמרי רשב"י פירוש ספד"צ פ"א, ע"פ חבקוק ג, ד. וראה גם מאורי אור א, סד.

יד תניא פ"ב (ע"פ איוב לא, ב).

טו ובלשון הזהר (ח"ב קג, א): "אל אחר] – כל מציאות

הוא רואה בעניים ושומע את נאקתם, ומיד נגאלת הדעת האלקית וגורמת להתיחסות ה' למציאות'. התגלות ה' למשה מתחוללת במופת של מראה הסנה, המושך את תשומת לבו של משה ומשכנע אותו שמדובר במחזה אלקי. לשכנוע ישראל באו שלשה מופתים, ואילו שכנוע מצרים דורש "רבות מופתי בארץ מצרים"³⁴ – את כל עשר המכות.

המופתים באים להמחיש ולגלות את ה' שמחוץ לעולם, אשר ללא מופתים נתפס לאדם רק בשכל המופשט, ולא בדעת הממשית ומעוררת הרגש (רק אצל ה' עצמו אין הפרש בין תפיסה שכלית או דבור לבין המציאות המוחשית, לא נדרש 'מופת' והדעת היא תוצאה מיידית של המשכת מוחין).

אכן, מכיון שאצל כל אחד מממש ומגלה המופת השגה מרמה אחרת של הנפש – וממילא דעת שונה בעומקה וחוזקה – דרוש כח מופת אחר: עשר המכות מכוונות לפי הארז"ל כנגד י ספירות, והן מגלות את ה' ל-י כחות הנפש המודעים של המצרים; ג המופתים לישראל מכוונים ל-ג ראשי ראשים שמעל הספירות (רדל"א, עתיק יומין, אריך אנפין), והם חושפים את כחות העל-מודע בנפש – אמונה, תענוג, רצון – המתקשרים בדעת חזקה לה³⁵ (גם אצל ישראל נשלמת ידיעת ה' אחר

י ביטויים כאלו על ה' דורשים המתקה והסבר במושגי הקבלה: בגלות מצרים פרצוף ז"א – רובד האלקות המתיחס לעולם ומהוא אותו (ו המדות בהן נברא העולם ב-ו ימי בראשית) – נמצא במצב של "עיבור", אין לו 'מח' משלו ולכן אינו משפיע למציאות מתוך מודעות לה, אלא רק מקיים אותה מכח הממד החיצוני בו (ללא יחס למתחולל בה ב'אכפתיות'). ראית עוני ישראל ושמיעת נאקתם הם החכמה (הישירה והכוללנית כראיה) והבינה (המרוחקת והמפורטת כשמיעה). כשיש המשכת מוחין – חכמה ובינה – לז"א הוא 'רואה בעצמו' את המציאות. אז מתעוררת הדעת דז"א ונגאלת, והאור האלקי 'מביע דעה' על המציאות, משנה אותה ב'אכפתיות', ולא מסתפק רק בקיומה.

יא שמות יא, ט.

יב מופת הדם כנגד הרצון – "הדם הוא הנפש" (דברים

"תנו לכם מופת"

והנה, בפרשתנו, בין מראה הסנה והמופתים לישראל ובין המכות שנועדו למצרים, יש מופת נוסף – שנעשה לפני פרעה וחרטומיו – ולכאורה נועד למצרים. ובכל זאת, פרעה לא מתפעל ממופת זה, שהוא אחד מ-ג מופתי משה לישראל. אכן, בחסידות מוסבר שמופת זה מתחולל בין ישראל למצרים, ועונה על טענת פרעה (הזהה לטענת מלאכי השרת?), התווה מה ההבדל בין ישראל למצרים, שהרי אלו ואלו עובדי עבודה זרה! זו דרישת "תנו לכם מופת"^כ – הוכיחו שאתם שונים! מופת המטה הנהפך לנחש בא לומר שכשמושלך מטה ישראל (כח ההטיה שבדעת) אל בין המצרים הוא נהפך לנחש ומושפע מתרבות מצרים, אך אמנות ישראל העצמית עתידה להחזירו להיות מטה קדוש – לגלות כי בו קיים כח הדעת היחודי לו והנעדר מן הגויים. אז גם מתבררת תכלית גלות הדעת ושקיעת ישראל בתרבויות זרות: נחש ישראל בא לבלוע את נחשי מצרים בדעתו התקיפה – לברר את חכמות התרבות הזרה, להודיע להן את ה' ולגיירן.

לעומת זאת, בקוטב המהופך, דעת ה' היא ההזדהות המלאה עם המציאות – אצל ה' המציאות לא נחשבת מאום ופרטיה לא דורשים מבחינתו התערבות אכפתית, "אם צדקת מה תתן לוי"^{יז}. נכונותו להכריע בין טוב לרע ו'להזדהות' עם צד אחד במציאות הם שיא הגעה למציאות 'זרה', הגורמת למלוא הפעילות בתוכה.

עם ישראל מקבל מהקב"ה את כח הדעת, הכרת היהודים נובעת מהעל-מודע – אין הם מבינים את העולם כמוחשי ומשפיע אליהם, אלא מכירים בו בתוקף על-שכלי החורג מה'אני' המוכר, תוקף המאלץ לחרוג מה'אני' ולפעול מחוצה לו. ביחס למציאות מתבטא הדבר ברחמי האמת היהודיים, המניבים פעילות פוריה המיטיבה לכל מה שנודע להם. ביחס לה' – שנודע ביציאת מצרים – מתבטא הדבר בנכונות ישראל לצאת מעצמם לגמרי במסירות נפש על-שכלית למען ה', בתפיסתם אותו כממשי יותר מכל דבר אחר.

אצל משה רבינו (המזוהה בקבלה עם ספירת הדעת^{יח}) מגיעה הדעת לעומק נוסף, הוא מזדהה עם ה' ומשמש נציגו ומשקפו במציאות – הוא הופך ל"איש הא-להים"^{יט} ואף ל"א-להים לפרעה"^{יט}.

הסטרא-אחראי אסתריס ולא עביד פירין^{יז}.

טז איוב לה, ז.

יז שער הפסוקים שמות: "הנה מרע"ה הוא בחי' הדעת עצמו דד"א וכו'".

יח דברים לג, א; יהושע יד, ו.

יט שמות ז, א.

כ מדרש שוחר טוב על תהלים טו. ראה זהר ח"ב קע, ב.

כא שמות ז, ט. ה"נועם אלימלך" (עה"פ) מסביר עוד שמופת בקדושה הוא פלא גם למחוללו, למרות שמשה ואהרן עושים אותו, זהו מופת גם להם – "תנו לכם מופת". מופת מצרי הוא פרי ידע הנסתר רק מהצופה, אך למבצע אין חריגה פלאית מעצמו. לעומת זאת, מופתי ישראל הם פרי יציאתם מעצמם לשקף את האלקות דרכם, ולכן הם פלא גם בעבורם כבני אדם.

טעם מצוה וארא – מעשה נסים

זו הנאה¹. ובפשטות נראה שהמים שנהפכו לדם נשאר בהם כח המים, ורק 'המצב' שלהם בפועל היה דם (מים בעצם בצורת דם) וממילא מה שחזרו להיות מים אין זה בגדר נס אלא חזרה לטבעם².

מתי אסור להנות ממעשה נסים

בגמרא מסופר³ על אלעזר איש בירתא [נ"א ברתותא] שלאחר שנתן כל מה שבידו לצדקה התברך האוצר שלו בחטים בשפע בדרך נס, אבל הוא לא רצה להנות מהם "אלא כאחד מעניי ישראל". ופירש רש"י "ואסור לאדם להנות ממעשה נסים, כדאמר לעיל 'ואם עושים לו נס מנכין לו מזכויותיו'⁴. אמנם במקום אחר⁵ כתב רש"י "ובמה דאפשר להתרחק ממעשה נסים יותר טוב ונכון", ומוכח שאין זה איסור ממש אלא מדת חסידות וכיו"ב. והשל"ה⁶ פירש שמטעם זה לא רצה אברהם אבינו לקחת מהרכוש שהציל במלחמת

"והדגה אשר בַּיָּאֵר מִתְּהַ וַיִּבְאֵשׁ הַיָּאֵר וְלֹא יָכְלוּ מִצְרַיִם לְשַׁתּוֹת מִיַּם מִן הַיָּאֵר וַיְהִי הָדָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם"⁷. ובמדרש⁸ "ממכת דם העשירו ישראל. כיצד? המצרי וישראל בבית אחד והגיגית מלאה מים ומצרי הלך למלאות הקיתון מתוכה מוציאה מליאה דם וישראל שותה מים מתוך הגיגית... וכשהיה לוקח מישראל בדמים היה שותה מים, מכאן העשירו ישראל".

המפרשים הקשו: כיצד נהנו מהנס, והרי "אסור להנות ממעשה נסים" (כדלקמן)! יש שפירשו⁹ שהמים נהפכו לדם רק כשהגיעו ליד המצרים, ואילו המים שהגיעו לידי ישראל לא השתנו כלל ואין זה הנאה ממעשה נסים. אבל פירוש זה תמוה, שהרי הפשט הוא שכל המים נהפכו מיד לדם (ולכן מתו הדגים) אלא שהדם שהגיע לידי ישראל נהפך חזרה למים¹⁰. ויש שתירצו¹¹ לפי דברי המפרשים¹² שרק אותו אדם שהנס נעשה בשבילו אין ראוי שיהנה מהנס, אבל כאן כל אחד מישראל שמכר את המים למצרי נתן את הכסף במתנה לישראל אחר וכך לא נהנו באופן ישיר מהנס, וגם זה דחוק לומר שאין

ז שאם כן בכל הסיפורים דלקמן בתענית היה אפשר לתת במתנה לאחר ולקבל ממנו וכו'.

ח וכיצא בזה כתב החיד"א בפתח עינים לברכות דף ה', שהיין שנעשה חומץ וחזר להיות יין בדרך נס אין זה נחשב הנאה ממעשה נסים.

ט תענית כד, א.

י כך הגירסה בעין יעקב ובדק"ס וכן מובא בכמה ספרים (מנורת המאור ח"ב פ"ט. ספר יוחסין מאמר ראשון), וראה לקמן.

יא ובספר חסידים (מרגליות) סימן קג "לעולם ינוס אדם מנסים כי שמא אין עושין לו נס ואם עושין מנכין לו מזכויותיו".

יב תענית כד, ב.

יג מסכת חולין פרק תורה אור אות קלה. תורה שבכתב, פרשת לך לך.

א נרשם ע"י יוסף פלאי.

ב שמונת ז, כא.

ג שמונת רבה ט, י.

ד ספר אסיפת חכמים (פרנקפורט תפ"ה) בשם ר' נפתלי הירץ אבי"ד לבוב. הובא בספר פני דוד לחיד"א עה"פ.

ה כמו שתמה החיד"א שם.

ו פרדס יוסף כאן.

ז גבורת ארי (לבעל השאגת אריה) על תענית כה, א. החיד"א בפני דוד בראשית לא, טז, בשם 'מפרשים'. מחזיק ברכה או"ח סי' תרעז (בסוף דבריו).

המדור מוקדש לזכות:

הרף הנולד צור יהודה שיחי' אריאל לרגל כניסתו בבריתו של א"א - כ"ב טבת. שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן

הכא דהקב"ה נותנו למזונותם... ומאחר שהוא יתברך נותנו לזה מותר גמור ומצוה ליהנות ממנו, וכיוצא בזה לגבי נס השמן של אלישע^{כא}. והנה בספר הזוהר^{כב} מבואר שבנס השמן של אלישע היה צורך שיהיה "אסוך שמן" כיון שהברכה אינה שורה על מקום ריקן. ורבי שלמה קלוגר^{כג} כתב שהטעם לדברי הזוהר הוא כיון שאסור להנות ממעשה נסים, אבל כאשר הברכה שורה על מעט השמן שמתרבה אזי כל מה שמתרבה בטל בשמן הראשון (כדין "קמא קמא בטייל"^{כד}) ואינו נקרא שמן נס. וקרוב לזה כתב הבן איש חי^{כה} שרק במקום שהנס גלוי לעין יש בעיה להנות ממעשה נסים, אבל כאשר החסרון והמילוי לא נראים לעינים אין בזה פגם.

ובנוגע לנס חנוכה, כתב הט"ז^{כז} שהשמן לא דלק כולו ביום הראשון אלא נשאר ממנו מעט כדי שתשרה עליו הברכה ביום השני, כדברי הזוהר. וגם בזה ביאר מהרש"ק שהיה צריך לזה כיון שהשמן למנורה צריך להיות "מן המותר בפיי"^{כח} ו"ממסקה ישראל"^{כט} ולכן אם היה אסור בהנאה להדיט כמעשה נסים אזי לא היה ניתן להדליק בו (עכ"ד מהרש"ק). אמנם בגמרא^ל יש דיון האם "חטים שירדו בעבים" כשרים למנחות, ולפי התוס' מדובר בדרך נס, וביארו אחרונים שהאיסור להנות

המלכים, כיון שהנצחון היה בדרך נס. מה שכתב רש"י "ואם עושים לו נס מנכין לו מזכויותיו", כוונתו לדברי הגמרא "לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי נס, שמא אין עושין לו נס ואם תימצי לומר עושין לו נס מנכין לו מזכויותיו"^מ. והנה, במעמיד עצמו במקום סכנה מובן שיש איסור בדבר, כדברי הרמב"ם "אסור לאדם לעבור תחת קיר נטוי או על גשר רעוע או להכנס לחורבה וכן כל כיוצא באלו משאר הסכנות אסור לעמוד במקומן"^נ, אבל זה לא שייך בהנאה מנס שכבר נעשה! אלא שרש"י מפרש שמלבד האיסור לסכן את עצמו יש פגם נוסף במה שגורם למעט בזכויותיו. ועדיין צריך להבין מדוע יש בזה סרך איסור, והרי "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס [גם לא שכר עולם הבא]"^{סו}. ויש לבאר בפנימיות: העולם הבא הוא עולם האמת ("עלמא דקשוט") והעולם הזה הוא עולם השקר ("עלמא דשקרא"^{סא}). והנה עיקר גדול הוא להתרחק מהשקר, "מדבר שקר תרחק"^{סב}, ולהתקרב לאמת, ולכן אין לערב מעשה נסים השייך לעולם הבא עם העולם הזה, לערב את האמת בשקר, שבזה נותנים ניקה וקיום לשקר (שהרי "כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו"^{סג}).

אמנם בנוגע למן שהיה מעשה נסים, פשוט שאין קושי כיצד נהנו ממנו, כמו שכתב החיד"א^כ: "מן, מעשה נסים והוא ר"ת מן. ואע"ג דאמרו... אין נהנין ממעשה נסים, שאני

יד תענית כ, ב.

טו הלכות רוצח ושמירת נפש פי"ב ה"ו.

טז אבות א, ג.

יז תנחומא אמור ב.

יח שמות כג, ז.

יט רש"י במדבר יג, כז.

כ מדבר קדמות מערכת המ"ם אות ג.

כא ראה מדבר קדמות מערכת הנו"ן אות כא.

כב זוהר ח"ב פז, ב.

כג ספר החיים על שו"ע או"ח סי' תרע. וראה בשדי חמד ובפרדס יוסף מה שפלפלו בדבריו.

כד עבודה זרה עג, א. "המערה יין נסך מצרצור קטן".

כה בן יהוידע תענית כד, א. עיין שם כמה מעשים של ברכה נסית.

כו או"ח תרע סק"א. וראה לקוטי שיחות חט"ו פרשת חיי שרה שיחה ה' בגדר הנס בשמן.

כז שבת כה, א.

כח פסחים מח, א.

כט מנחות סט, ב. ראה מה שהובא שם ב'דף על הדף' מספר מרפסן אגרי.

את הנס והטבע ולהבין שאין חילוק ביניהם. החיבור הזה נעשה בכמה אופנים ודרגות, ובכללות יש שני סוגים של הכרה וידיעה: הדרך האחת להבין שגם הטבע הוא נס. כלומר, על פניו נראה ש"עולם כמנהגו נוהג", אבל האמונה האמתית היא שמאחורי הנהגת הטבע וחוקיו נמצא ה', הבורא המהווה והמשגיח. אלא שהנסים הגלויים באים ללמד על הנסים הנסתרים (כמו שמבאר הרמב"ן¹⁷ שזו תכלית הנסים ביציאת מצרים). לכן על כל נשימה ונשימה צריך להלל את ה', כי אין שום דבר מובן מאליו, הכל הוא נס.

הדרך השניה היא להבין שגם הנס הוא טבע. אין כל חידוש שמתרחש נס, שהרי "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד", "אין עוד מלבדו" וביכולתו לשנות כהרף עין סדרי בראשית וחוקי הטבע כרצונו. כך הולך ופוחת החילוק בין נס לטבע, ואמונה זו נמצאת בגילוי אצל הצדיקים-החסידים הגדולים. הדרגה העליונה בזה היא 'מודעות טבעית' (בלי להתעסק בהשוואות בין טבע לנס), לחיות כל הזמן בנס, כל נשימה ונשימה היא מתנה מה' "המחזיר נשמות לפגרים מתים", נס גלוי ממש של תחיית המתים, וצריך להודות עליה בטבעיות ולהנות בטבעיות. זו המודעות העתידית והמשיחית, ביאת המשיח שהיא נס טבע גם יחד.

ממעשה נסים אינו איסור גמור ואינו איסור בחפצא ולכן אין בזה חסרון של "משקה ישראל", וממילא לא קשה על השמן למנורה. ובכלל, מה שכתב מהרש"ק שטעם הזוהר הוא מפני שאסור להנות ממעשה נסים, לא נראה כן אלא שזוהו עניין עצמי שאין הקב"ה בורא דבר חדש יש מאין אלא בדרך ברכה יש מיש¹⁸.

חיבור הנס והטבע

והנה הנסים הם עניין עיקרי בפרשה, שבה נעשו רוב עשרת המכות. וכן פותחת הפרשה "וארא אל אברהם... באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם", ופירש הרמב"ן ששם "אל שדי" הוא התגלות ה' בדרך הטבע, בהשגחה ובגמול של שכר ועונש, אבל התגלות שם הוי' היא בדרך נסים גלויים, "לברוא להם חדשות בשנוי התולדות". כמו שהנס קשור לשם הוי' כך הנהגת הטבע קשורה לשם **אלהים** (= **הטבע**). שם אלהים הוא מדת הדין, ושם הוי' הוא מדת הרחמים. "בתחלה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין"¹⁹ - מדת הדין היא דרך הטבע בלבד, ומדת הרחמים היא "התגלות אלהות על ידי צדיקים ואותות ומופתים שבתורה"²⁰.

אכן האמת היא שצריך לחבר ולהשוות

ל כמו שכתב בשו"ת הרב"ז ח"ג סי' ע להשיג על מהרש"ק.

לא רש"י בראשית א, א.

לב תניא, שער היחוד והאמונה פ"ה.

המופת הגדול מכולם

רבי שניאור זלמן מליאדי

סיכס רבי שמואל בער – המופת הכי גדול. בטבע האדם, האינסטינקט האנושי, להסתובב כאשר הוא מקבל מכה בגב, ולו לרגע, רק כדי לראות מי נתן את המכה. התנהגות כזו – לא להסתובב ולא להגיב כלל, כנגד האינסטינקט – היא מופת. אדמו"ר הזקן תפס – בחלקיק שניה – שאם יפנה את ראשו והחסיד יבין במי מדובר יוצר חלילה מצב של סכנת נפשות, אז הוא פשוט לא זע ולא נע והמשיך בעבודתו. (ע"פ 'רשימות דברים')

דעת – שליטה עצמית בשלמות

איזו תכונה התגלתה כאן אצל אדמו"ר הזקן? דעת. תנועת חב"ד כוללת חכמה, בינה ודעת, אך המידה העיקרית היא הדעת. זהו גם ענינו של משה רבינו (שהוא הדעת הכללית של עם ישראל, כמבואר בתניא), "רעיא מהימנא" – רועה האמונה זן ומפרנס את הדעת של עם ישראל, בהמשכת האמונה, שהיא אור מקיף מצד עצמה, למודעות המלאה והפנימית של הדעת. המופת כאן הוא של בר-דעת אמתי – דעת מאפשרת שליטה עצמית במאת האחוזים, גם על תגובות שאצל בני אדם אחרים הן אינסטינקטיביות. חשובה גם העובדה שתכונת הדעת מתגלה דוקא במקוה של ערב שבת, כאשר הרבי חופף את הראש במים רותחים. את אותה דעת – שרק "אפס קצהו תראה וכולו לא תראה" – רוצה אדמו"ר הזקן להנחיל גם לנו, החסידים.

המשפיע רבי שמואל דובער מבוריסוב אמר שאמנם רבים הם סיפורי המופתים על אדמו"ר הזקן, אבל יש מופת שגדול בעיניו יותר מכולם. ישנם המופתים ה'רגילים' – לרפא חולה, להמשיך בני חיי ומזוני רוחני, ליהודים שזקוקים – אבל הסיפור הבא, הוא המופת, ב-ה הידיעה.

בערב שבת קדש הולכים למקוה, למרחץ. בספרי הקבלה כתוב שצריך אז להתרחץ במים חמים, ולכוון שברחיצה זו שורפים ומסירים מעלינו את כל קליפות ששת ימי המנעשה. אדמו"ר הזקן נהג – ויש בכך משום חידוש – ללכת למרחץ עם כולם, ושם הכינו לו שוקת מיוחדת עם מים חמים ביותר, בה חפף את ראשו. כלומר, אדה"ז היה מתכופף, מניח את ראשו בתוך המים הרותחים ומשפשף-חופף אותו היטב. כך נהג אדמו"ר הזקן מדי ערב שבת, בזמן בו היו עוד אנשים במרחץ. פעם אחת, תוך כדי שאדה"ז עסוק ב'עבודת' חפירת הראש, הגיע למרחץ אחד מחסידיו וראה אדם זקן שעמל קשות על חפירת ראשו. הוא כמובן לא ידע שמדובר ברבי, שהיה כפוף ופניו כלפי מטה, וכנראה המחזה קצת הצחיק אותו, אז הוא ניגש וטפח לאדה"ז על הערף.

רבי שמואל בער אמר: אם אדמו"ר הזקן היה פונה לראות מי נתן לו את המכה, אזי, מההלם, אותו יהודי היה מתעלף, או גרוע מכך. אבל אדמו"ר הזקן, שקבל מכה מאחורי הראש, לא הגיב כלל – הוא המשיך את מלאכת הקדש שלו, לחפוף את הראש, בלא זיע. כלומר, אותו יהודי לא ראה למי הוא נתן את המכה. זהו –

המדור מוקדש לזכות:

הרכה הנולדת בת יהודה ובת-ציון תחי' הס' - כ' טבת. שתגדל להיות חסידה יר"ש ולמדנית

מענות ותשובות

שאלה:

לכך תוכלי למצוא במאמרנו "שבעה יסודי חינוך" בספר 'אשא עיני' (סעיף ג). בשלבים מתקדמים יותר, כאשר האדם בעצמו מנסה להתנתק מתלות חיצונית ובלתי בריאה, המפתח הוא בעיקר לזכור שהתלות היחידה של יהודי היא בה' יתברך ולפתח את הקשר הישיר אליו בהתבוננות ובתפלה. ועוד נקודה חשובה: המעבר מיניקה למוחין – מתלות לעצמאות – הוא מעבר מעמדה של מקבל לעמדה של משפיע. ככל שתשפיעי טוב על החניכות, וככל שתדריכי אותן להשפיע גם הן, תפחת התלות ותגבר העצמאות.

שאלה:

ב"ה התחנתני ונולד לנו ילד, וכעת יצאתי לעבוד. אני צריך 'לסדר מחדש' את האידישקייט בבית, ורציתי עצה מהרב לגבי סדר הלימוד שלי וחיזוק הבית בכלל. כמו כן, ברוך ה' יש לנו יותר הכנסות – אנחנו משתדלים לתת חומש לצדקה, האם יש מטרה מסוימת לשמה ראוי לתרום?

מענה:

סדר לימוד מתחיל מחת"ת, הלכה (שו"ע אדה"ז), חסידות וגמרא (אפשר גם מסכת קלה-יחסית, מסדר מועד). מאד חשוב לקבוע לימוד עם אשתך (אפשר בספר 'יין משמח'). צריך להשקיע בקשר ביניכם על ידי לימוד כנ"ל, ועוד ענינים של חיזוק הבית היהודי, כמו קבלת אורחים בשבתות (לפי כח האשה) ועליך לעזור לאשתך בבית. לגבי צדקה – אפשר לחלק לשלשה חלקים: חלק לעניים ממש, חלק ללימוד תורה, חלק להפצת תורה.

אני מדריכה ילדות במסגרת מסוימת ולעתים אני מרגישה שנוצרת אצלן יותר מדי תלות בי ובמדריכות האחרות. הן מתיעצות על כל דבר, משתדלות להמצא הרבה בקרבנותנו ולפעמים ממש מחקות אותנו. מצד אחד, אנחנו מנסות להדריך אותן ולתת להן את הטוב ביותר. מצד שני, נוצרת הרגשה שהאישיות והכוחות שלהן הולכים לאיבוד בקשר בינוני. איך נכון לנהוג במצב הזה?

מענה:

תהליך התפתחות והתבגרות (במעגלים השונים שלו) מורכב משלשה שלבים – עיבור-יניקה-מוחין. המעבר ממצב חסר מודעות עצמית, בו הילד חווה את עצמו רק כחלק מבית גידולו (עיבור), לבגרות ועצמאות (מוחין), הוא דרך שלב של יניקה – שלב בו יש לילד/ה-נערה/ה מודעות עצמית, אך ללא עצמאות מלאה, אלא תוך תלות במקור היניקה שלו. כלומר, תלות – עם כל חסרונותיה – היא שלב-מעבר הכרחי.

אמנם, יש בשלב היניקה-התלות גם סכנות – החל מהתמשכות מיותרת שלו, תוך פגיעה בהתפתחות, ועד לתופעות-לוואי של תלות (שבמקרי קיצון יכולים להביא לניצול וכיו"ב). האחריות למניעת התופעות האלה היא לכל לראש על המחנך-המדריך, מי ש'מניק' את הנערה/ה בשלב היניקה, ולשם כך עליו 'לשנוא' את מצב התלות – לראות בו רע הכרחי שדורש זהירות ויש להשתדל לקצר את משך הזמן שלו (על ידי 'דחיפת' המחונך לעמוד על רגליו ועידוד עצמאותו). התייחסות

ברכות בחשבון

מתמטיקה בפרשת השבוע

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל אֶהָרֶן קַח מִטָּה וְנִטָּה יָדָךְ עַל מִימֵי מִצְרַיִם
עַל נְהַרְתָּם עַל יְאִרֵיהֶם וְעַל אֲנָמֵיהֶם וְעַל כָּל מְקוֹה מִימֵיהֶם וַיְהִי דָם
וַיְהִי דָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבַעֲצִים וּבְאֲבָנִים

כח הרכוז במכות

ראוי לתת את הדעת כיצד המכה הראשונה, מכת דם, כוללת למעשה את כל שאר המכות וכלשון חז"ל "הכל הולך אחר הפתיחה".

המכנה המשותף למכות הוא כח הריכוז^א המשנה את סדרי הטבע וגורם למכה. הדבר ניכר במיוחד במכת שחין בה נצטוו הן משה והן אהרן לקחת מלא חופניים אפר, אך בפועל רק משה עשה זאת, וחז"ל אומרים שהיתה ידו מכילה באופן של ריכוז פלאי שלא כדרך הטבע הן את חופן האפר שלו והן את זו של אהרן אחיו (שמות רבה יא, ה). כתוצאה מריכוז על-טבעי זה התפשט האפר הנופל חזרה לארץ על כל ארץ מצרים והיה לשחין פורח אבעבועות. באופן דומה, במכת צפרדע, מדייקים חז"ל מלשון התורה "ותעל הצפרדע", שהיתה זו צפרדע אחת שעלתה מן היאור, וכתוצאה מהכאתה על-ידי המצרים שניסו להרגה, התפצלה הצפרדע ה"מרוכזת" לצפרדעים רבים שמלאו את כל הבתים וכו'. על אותו משקל עלינו לחפש היכן פעלו

משה ואהרן "ריכוז" של מים שעל ידו הפכו את כל מימי מצרים לדם.^ב

אותיות מ כנגד כב אותיות

מכת דם הפכה את המים לדם, והנה, בפסוק המרכזי המתאר את המכה מצאנו ריכוז גבוה במיוחד של האות מ (שמות ז, ט). וַיֹּאמֶר הו' אֶל מֹשֶׁה אָמַר אֶל אֶהָרֶן קַח מִטָּה וְנִטָּה יָדָךְ עַל מִימֵי מִצְרַיִם עַל נְהַרְתָּם עַל יְאִרֵיהֶם וְעַל אֲנָמֵיהֶם וְעַל כָּל מְקוֹה מִימֵיהֶם וַיְהִי דָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבַעֲצִים וּבְאֲבָנִים. בפסוק כולו 33 מילים ו-122 אותיות ומתוכן, 22 אותיות מ! התבוננות קלה בפסוק תגלה שהוא ארוך מאד יחסית (הוא למעשה הפסוק הארוך ביותר בספר שמות) ולכן כדי לוודאות שאכן יש כאן ריכוז גבוה במיוחד של האות מ נחשב את הריכוז של האות מ בכל התורה כולה: בתורה 304805 אותיות מתוכן 25088 הן מ.

ממספרים אלה עולה שכ-8.2% מהאותיות בתורה הן מ. לעומת זאת, בפסוק זה היחס הוא של 22:122 - כמעט אחת לכל 5 אותיות - או קצת יותר מ-18%. ריכוז ה-מ בפסוק של הפיכת המים לדם הוא יותר מפי 2 ממה שהוא בשאר התורה בכללות!

בעומק יותר, כיון שבמילוי כל אות מ

א **כח הרכוז** שווה **צמצום**. אצל חז"ל הכוונה של צמצום (כמו "צמצם שכינתו בין שני בדי הארון") הוא ריכוז. בקבלה קבל המונח גם את המובן של "סילוק" (שגם הוא ענין הריכוז, ריכוז לצדדים). לפירוש הרמב"ן, פרשת וארא כולה מתחילה בענין הריכוז שהופך לנס שכן למרות שלאבות לא נגלה עצם שם הוי' שהוא כח הנס של הקב"ה, כעת הקב"ה בא לגלותו למשה. שם הוי' מתחיל באות י המצמצמת-מרוכזת ומשם מתפשטת לאות ה וכמבואר בחסידות, שאותיות י-ה-ו-ה כנגד צמצום-התפשטות-המסכה-התפשטות.

ב בקשר ובסמיכות ל-כד טבת יארציט לאדמו"ר הזקן, **מים דם** במילוי עולה **שניאור זלמן**.

יתקבל כש- n יהיה שווה 10: $(10 \pm 1)^2 + 1$.
מים במספר קדמי שווה **משה** ("מן המים משיתהו"). **דם** במספר קדמי שווה 155. וביחד **מים ודם** במספר קדמי שווה 500, **פרו ורבו**.
 נתבונן במיקומי 22 האותיות מ. 22 האותיות מתחלקות ל-12 פתוחות (מ) ו-10 סתומות (ם)¹. בכך, אותיות מ שבפסוק מתחלקות לפי החלוקה אותה מחלק ספר יצירה את 22 האותיות ל-ג אמות, ז כפולות (עד כאן 10 אותיות) ו-יב פשוטות (12).

סך מיקומי הסתומות הוא 851 שווה "זה **הדבר אשר צוה הוי"**, נבואתו המיוחדת של משה רבינו, או **חיה** פעמים **יחידה**. סכום מיקומי הפשוטות עולה 588 ששווה 12 פעמים 49, כלומר שהממוצע שווה 7².

אלף-בית של דם אותיות

מבחינה מתמטית יש קשר מובהק בין **דם** ששווה 44 ובין 22, מספר האותיות באלף-בית, יחס של "שלם וחצי".

כדי להסביר זאת נסתכל קודם על תופעה בחילוף אלב"ם. בחילוף זה, מחלקים את האלף-בית לשנים ומחליפים כל אות בטור הראשון בזאת שכנגדה בטור השני.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ
 ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת
 והנה, בחילוף האחרון: כ ב-ת מתגלית תכונה מיוחדת של האלף-בית שכן, כ בריבוע שווה **ת**, כלומר שהרבוע של האות האחרונה בחצי הראשון של האלף-בית שווה לערך האות האחרונה בחצי השני.

כעת נשאל: האם יש "אלף-בית" בעל מספר אותיות אחר שיש לו גם תכונה זאת? האלף-בית הפשוט ביותר העונה לכלל

נכתבת "מם", כלומר שתי אותיות מ, הרי שבכתיבת הפסוק הנ"ל יש 22 מ, אך בהגיתו יש למעשה 44 או דם אותיות מ!
 והנה, 25088 שווה 2 פעמים 112², או 2 פעמים **יב** פעמים **יב**, הרומז לסוד הנאמר במרכבת יחזקאל - "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק", ופירש רבי נחמן, בעבודת ה', שצריך להיות "**בקי** ברצוא, **בקי** בשוב". בתורה יבק היינו "מעבר יבק", דימוי של מים.

מים ומעשה בראשית

ערך הפסוק כולו עולה 5069 ששווה 37 פעמים 137, והם הגילאים של יצחק ואברהם בעקידה. כפי שהובהר לאחרונה באריכות², אלו שני המספרים המרכזיים של מעשה בראשית. המלה האחרונה ו**בְּאֲבָנִים** שווה 3 פעמים 37, 111 וממילא כל השאר שווה 134 פעמים 37. ישנה מלה אחת שערכה 37, ו**יָיָהוּ**.

יצא שהפסוק מתחלק ל-22 אותיות מ ועוד 100 (10²) אותיות אחרות³. חלוקה זו מכוונת אותנו לפתיחה של ספר יצירה "בשלשים ושתים נתיבות פליאות חכמה: 10... ספירות בלימה ו-22 אותיות יסוד". היחס בין 10 ו-22 קשור עם הפולינום: $2n \pm 2$, שכן כשמתחילים מ-1, "ה' אחד", המספרים הבאים יהיו 4, 10, 22. 4 כנגד האותיות בשם בן **ד**, 10 כנגד עשר ספירות ו-22 כנגד אותיות יסוד, כנ"ל. כל אלה הם המספרים מאחורי העניינים הבסיסיים ביותר בתורה). כיוון שבפסוק כולו יש עוד 100 אותיות הפולינום היוצא מפסוק זה יהיה $2n \pm 2n^2$ והפולינום הזה שווה גם: $1 + (n \pm 1)^2$ שהם בעצם הרבועים ועוד 1. מספר האותיות בפסוק 122

ג בספר על המספר 137, The Riddle of Life.
 ד בכלל בקבלה מובא שהאות מ מייצגת את כל אותיות הא"ב (כלומר, היא במונן מסוים הצמצום-הריכוז של כל האלף בית).

ה ה-ם הסתומה דוממת, יחסית, "ג אמות **אמש** מ דוממת, ש שורקת, א חק מכריע בינתיים" (ספר יצירה ב, ג).

אתגר: האם מהנוסחה הזו ייצא עוד רבוע, ומתי?

מים ודם הם שנים מתוך שבעת המשקים המכשירים מאכלים לקבל טומאה וכשמקבילים את המשקים לספירות מים ודם הם כנגד החסד וההוד, בהתאמה, כלומר שהפיכת המים לדם היתה כהפיכת ספירת החסד להוד. ובאמת, לא משה הכה את היאור (שעשה עמו חסד) אלא אהרן שכנגד ספירת ההוד (שמות רבה ט, י).

לאחר שנשרפו שני בניו, נדב ואביהוא, התורה מספרת ש"ידם אהרן". דממה זאת היתה מעין הודאה על דין האמת של הקב"ה וכן, הדממה קשורה מבחינה מילולית עם דם וכפי שראינו, האות מ בעצמה נקראת "דוממת". בעומק יותר, כוחו של אהרן להודות על הרעה כמו על הטובה, ולא עוד אלא לקבל את היסורים בשמחה (כמבואר בתניא פרק כו, וכלשון הגמרא "ושמחים ביסורים", שבת פח, ב) הוא דוקא משום שהשמחה, או אימא בלשון הקבלה, מתפשטת עד הוד, מדתו של אהרן. כלומר, שמדת ההוד כאן פירושה הכח להודות על מה שהוא למעלה מטעם ודעת, ובכח האמונה בלבד (כמבואר בחסידות, ראה תורת חיים בראשית יג, ב; ועוד), על דרך "לך דמיה תהלה". **דם אהרן** שווה 300 והערך הממוצע של כל אות ה-נ של אהרן. **דמיה** שווה "**דם הוד**" הרומז לדם **נדה**, שכן על הוד נאמר גם, "הודי נהפך עלי למשחית".

היום בו מתגלה ספירת ההוד בכל כוחה הוא יום ה"הוד שבהוד" בספירת העומר, דהיינו **לג** בעומר, וכזכור בפסוקנו עם ריבוי האותיות מ יש **לג** מלים. **וידם אהרן** שווה 316. הכאת **וידם באהרן** שווה 2856. וביחד הם 3172 ששווה 122 פעמים **הוי'** וכזכור 122 הוא מספר האותיות בפסוק בו הופך אהרן את המים לדם.

הוא של 4 אותיות שכן אז יהיו אותיותיו רק א, ב, ג, ד; ו-**ב** בריבוע שווה ד.

האלף-בית הבא בו יתקיים הכלל הנ"ל הוא אלף-בית של 40 אותיות (שערכי האותיות שבה עולים לפי אותו הגיון של האלף-בית של 22 אותיות - לאחר מיצוי המאות, באות ה-27, מתחילים האלפים ולאחר מיצוי האלפים, באות ה-36, מתחילים הרבבות וכו'), שכן אז האות ה-20 תהיה **ו** וערכה של האות ה-40 יהיה 40000, ו-**ו** בריבוע שווה 40000!

אפשר להראות שתכונה זאת תשמר בכל אלף-בית בעל $4 \pm 18n$ אותיות (או בהפרשים של **חי** אותיות מ-4).

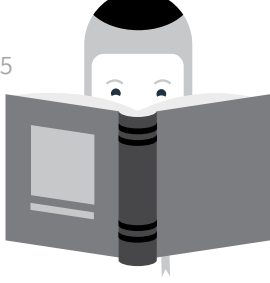
לעניננו, מספר האותיות באלף-ביתות שלפני ואחרי זאת שלנו, בעלת 22 אותיות, עולה **דם** (שווה 40 ועוד 4)!

אותיות מ במכת דם

מכת דם מתוארת בשתי פרשיות נפרדות. בפרשה הראשונה יש 25 פעמים מ, ובשניה 56 פעמים. 25 הוא מספר רבוע (5^2) וגם מספר ההופעות של האות מ בשתי הפרשיות ביחד, 25 ועוד 56 שווה 81 שגם הוא מספר רבוע (9^2). אמנם, בתורה 25 ו-56 הם צמד מספרים שהולכים ביחד שכן הם שווים **נדב** (56) **אביהוא** (25), שני בני אהרן שנשרפו בהקריבם אש זרה. מבחינה מתמטית, 56 הוא היהלום של 7 (אותו אנו מסמלים $\diamond$), כיוון שהוא מורכב משני משולשים צמודים לאורך בסיסם). אם כן נוכל לחלץ מהופעות האות מ בתאור מכת דם את הנוסחה:

$$n^2 \pm \diamond(n \pm 2)$$

המספרים הראשונים היוצאים מנוסחה זו הם: 3, 6, 13, 24, 39, 58, 81.... והנה, לפני ה-81 מופיעים 39, ו-58 ששוים **אלדד מידד** מה שיוצר קשר בין אלדד ומידד ובין נדב ואביהוא.

ארבעה לשונות גאולה

המדור לילדים

עצמו כאלו הוא יצא ממצרים".
למה? כי מתחומי ארץ מצרים כבר
יצאנו, אבל זה עוד לא אומר שהצלחנו
להוציא את מצרים מאתנו, מתוכנו. ומה
לדעתכם יותר קשה?

יציאת המצרים

הייתם פעם בנקבת השילוח או
במערת חריטון? אלו מקומות בהם
שוחר חשך מחלט וצריך להתקדם בהם
דרך מעברים צרים מאד, לפעמים אפלו
בזחילה. בואו נכנס רגע פנימה, נכבה
את הפנסים ונשאיר בעלטה. כעת נדמין
לעצמנו שהמעבר נחסם לנו מלפנים
ומאחור. נשארו לבד, ללא אפשרות
מלוט. גם קליטה במכשיר הנדיב כבר אין...
מלחץ, נכון? נראה שמכאן כבר אין
שום סכוי לצאת.

לתחושה הקשה הזו קוראים מצרים.
מצרים שבכל אחד מאתנו הם **המצרים**
בו הוא שרוי. אבל לא בהכרח המצרים
הגשמיים, כמו במערה שלנו, אלא
המצרים הרוחניים. האדם עומד מול
מחסומים שהוא משכנע שאין לו שום

"אי אפשר להשאיר פה. יש כאן ריח ממש
לא טוב".

קמתי ויצאתי.
נכנסתי לחדר הסמוך, אבל לא תאמינו... גם
שם חזר אותו ריח.
כשחזר הריח גם בחדר השלישי כבר
התחלתי לחשד... רגע, משהו דבוק לנעל שלי.
מכאן זה מגיע.
הבנתי! זה לא הִיא משהו מבחוץ. השנוי
צריך להיות אצלי...

מתגעגעים כבר לליל הסדר? איך לא...
הפרשה שלנו מתחילה עם ארבעה
לשונות הגאולה המפורסמים. ה' מחזק את
משה רבנו בשליחותו לגאול את ישראל,
ומתאר לו בקצרה את שלבי הגאולה
המתקננת - והוצאתי, והצלתי, וגאולתי,
ולקחתתי.

יציאת מצרים התרחשה לפני אלפי
שנים, אבל מאז אנחנו פוגשים אותה בכל
חג, בכל שבת - "זכר ליציאת מצרים",
ובקריאת שמע פעמים בכל יום. אז בעצם
יציאת מצרים שיקת לכל זמן ולכל אדם,
ולכן "בכל דור ודור חיב אדם לראות את

"והוצאתי" – להוציא את האנשים רעות

הרגלים קשורים להתנהגות, למעשים שאנו עושים, אבל לפעמים יש לנו קשי יותר רציני. אנחנו מרגישים בלב דברים לא-טובים ומתקשים להמשיך ולהאזן את הדברים הטובים. למשל "ואהבת לרעהך כמוך". מי לא יודע ש"זה כלל גדול בתורה"? זה אפילו אחד משנים עשר הפסוקים של הרבי. אבל תמיד קל לנו לומר לחבר? לא תמיד 'בא לנו' לקום מהמושב ולפנות אותו ליהודי המבגר שגרע עלה לאוטובוס. משום מה דוקא בקטע הזה אנחנו פתאום מפנים את הראש לכוון הנוף שבחלון...

ישנו מדות רעות בלב שנואה לנו שאין סכוי להתגבר עליהן. מצרים שבתוכנו השתלטה לנו על הלב. כמו שאנחנו זוכרים, גם פרעה היה עקשן גדול... אבל ה' נצח גם אותו! גם הוא בסוף נשבר והודה ש"ה' הצדיק".

"והוצאתי" – לגאול את החשבות

אתם יודעים? הרבה פעמים מדות לא-טובות מתחזקות לרעה בגלל מחשבה לא נכונה. מסתבר שפרעה מצליח לפעמים לחדר גם למחשבתו. הוא מצליח לגרם לנו לחשוב מחשבות של יאוש, ולשכנע אותנו שאין שום סכוי להשתנות. "זה המצב", הוא מסביר, "כך נולדת, אלו

דרך לפרץ אותם.

מהם המצרים הרחוקים?

ארבעה לשונות הגאולה שפבר הזכרנו הם בעצם היציאה מארבעה סוגים של מצרים שיש אצל כל אחד מאתנו. ה' פורץ לנו אותם ומוציא אותנו מתוכם.

"והוצאתי" – לצאת מההרגלים

לכל אדם יש הרגלים, פעולות שהוא עושה מבלי לחשב יותר מדי. בדרך כלל את ההרגלים רוכש האדם בילדותו, לפי מה שנהוג בביתו ואצל בני משפחתו. יש לנו הרגלים טובים, ועליהם אנחנו ודאי לא רוצים לוותר. למשל, אם הרגילו אותי להכין לפני השנה קערה ונטלה לנטילת ידים ליד המטה כדי שאוכל לטול מיד בבקר – זהו הרגל מצוי.

אבל ישנו גם הרגלים לא-טובים. למשל, יש ילדים שנוהגים להתפרץ באמצע הדבור של מישהו אחר. הם יודעים שזו לא התנהגות נכונה. עבדה שכאשר מישהו אחר מתפרץ בזמן שהם מדברים זה מאד מפריע להם, ובכל זאת קשה להם להפסיק עם ההרגל הרע. "מה לעשות? פבר התרגלתי".

בלשון הגאולה הראשון – "והוצאתי" – מביטיח לנו ה' שהדבר אפשרי. את מצר ההרגל הרע אפשר לפרץ ולשנות. אפשר להתרגל גם אחרת. איך אנחנו מבקשים כל בקר לפני התפלה? "והוצאתי" –

בונות את המלים **הרהור שמח!** זו רק שאלה של השקפה...

"ולקחתיו" – להיות של ה'אמרי

כעת אנו כבר משחררים ממצרים. ה' הוציא אותנו מההרגלים הרעים, הציל אותנו מהמדות העקמות וגאל אותנו מהמחשבות הקודרות. אבל כיצד נהיה בטיחים שמצרים לא תחזר שוב להשתלט עלינו?

מיד אחרי יציאת מצרים לוקח ה' ומוליך אותנו אל הר סיני לקבל את התורה. בכל שלשת השלבים של יציאת מצרים אנחנו בעקר מתרחקים מהרע שדבק בנו. אנחנו בעקר עסוקים ב'לא'. אבל ברגע שאנחנו מקבלים את התורה אנו כבר יודעים מה 'כן'. אנו מתקשרים לה' ועוסקים במה שחשוב לו.

שנזכר לצאת מכל המצרים ולראות בביאת הפורץ הראשי – "בן פרצ"!
שבת שלום ומברך!

כז

התכונות שלך וכן גם תשאר בעתיד". הוא נשמע מאד רציני. לפעמים הוא משתמש במחקרים כדי להוכיח שהוא צודק.

אבל ממש לא. ה' יכול לטהר לנו גם את המחשבות הללו. "אין שום יאוש בעולם" כי אין שום מצב אבוד. אם נראה לה שאין כבר יותר מה לעשות – זו עצמה הטעות שלך!

למשל, אם קבלתי 50 במבחן האחרון, במבחן שלךני קבלתי 62 ובמבחן שקדם לו קבלתי 80 – זה אומר שבמבחן הבא אקבל 40? בכלל לא מחיב. אבל אם אשקע במחשבה הזו – זה כבר הגיוני שפך יקרה. למה? כי סגרת את המחשבה שלי בתוך מצרים.

אבל כאשר אפרץ את הגבולות ואהפך את המחשבה שלי אגלה שאני יכול להתאמץ, להשקיע ולקפץ. אפלו ל-100! אם אפשר כל כך לרדת, למה שלא יהיה אפשר גם לעלות?

רוצים רמז יפה? את המחשבות המרירות נוהגים לכנות **מרה שחורה**. אבל אותן האותיות בדייק, רק בסדר אחר,

שאלת השבוע:

מהו ההבדל בין שלשת לשונות הגאולה הראשונים ללשון הרביעי?
בין הפותרים נכונה יגרל פרס. את התשובה יש לשלח לכתבת הדאר
האלקטרוני maosime@gmail.com או לענות בטלפון 079-9211452
עד יום שני הקרוב.

הזוכה משבוע שעבר: **יקותיאל לייזר**, רובע ד' אשדוד

המהפכה הרביעית היא השם שניתן להפצת התורה לאומות העולם

בימינו. בהתוועדות כ"ד טבת לפני ארבע שנים בדיוק, הסביר הרב גינזבורג שבלמוד התורה נעשו ארבע מהפכות עיקריות במהלך ההיסטוריה: הראשונה, כתיבת התורה שבעל פה, מהמשנה ועד אחרוני הפוסקים ("ארון הספרים היהודי"). השנייה, קבלת שכר על לימוד תורה, המאפשר התמסרות ללימוד כ'מקצוע'. השלישית, לימוד תורה לנשים, כמו בהקמת 'בית יעקב'. והרביעית, ההולכת ומתקדמת, לימוד תורה לגויים.

הרי אנו יודעים שהגויים עתידים להכיר באמת התורה ולהודות ש"אך שקר נחלו אבותינו", כמו שכותב הרמב"ם בתיאור ימות המשיח. כיצד יכירו הגויים בתורת משה אם אנו לא נפנה אליהם, לכל המעוניין באמת לשמוע, וניתן להם לטעום ממנה? כמובן מאותם חלקים המתאימים עבורם.

לא מדובר בדרשה יפה. הרב מקדיש שיעורים מיוחדים (וספרים מיוחדים) הפונים גם לגויים, כמו הסמינר שהתקיים לאחרונה בברצלונה המתפרסם בגיליון הנוכחי. למעשה, "המהפכה הרביעית" גורמת להתקדמות חשובה בתוכנו-פנימה, בירור וזיקוק של האמונה לקראת היעוד של הנחלת האמונה לכל באי העולם, בדרכו של אברהם אבינו.

מעוניין להצטרף לצוות המפיצים של **ואביטה?**

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**

לפניות בנושא העלון: **052-4295164**

pnimi.org.il